

Hållbart på kusten

Finlands kuststrategi

NATURTILL-
GÅNGAR

MILJÖN I FINLAND 15sv | 2006

Hållbart på kusten

Finlands kuststrategi

Helsingfors 2006

MILJÖMINISTERIET

YMPÄRISTÖMINISTERIÖ
MILJÖMINISTERIET
MINISTRY OF THE ENVIRONMENT

MILJÖN I FINLAND 15sv | 2006

Miljöministeriet

Markanvändningsavdelningen

Ombrytning: Ainoliisa Miettinen

Pärbild: Helsingfors stads miljöcentral/Margit Jensen

Andra bilder: Tapio Heikkilä, sidan 23; Havsforskningsinstitutet/Riku Lumiaro, sidan 24;

Hans Hästbacka, sidan 31; Anu Hirvonen, Ilkka Lastumäki, sidan 35; Rainer Salo, sidan 41;

Havsforskningsinstitutet/Janne Bruun, sidan 45; Havsforskningsinstitutet/Riku Lumiaro, sidan 49

Publikationen finns tillgänglig också på internet:

www.miljo.fi/publikationer

Edita Prima Ab, Helsingfors 2006

ISBN 952-11-2265-X (hft.)

ISBN 952-11-2266-8 (PDF)

ISSN 1238-7312 (print)

ISSN 1796-1637 (online)

441 057

Trycksak

FÖRORD

Trycket på användning av kustområden för boende och näringsverksamhet ökar också i framtiden. I detta avseende Finlands kustområden utvecklar sig i samma riktning som i Europa i allmänhet. Speciella farhågor är försämring av kustvattnens tillstånd och ökade risker för sjöolyckor som en följd av den livliga sjötrafiken. Trots de goda styrmedel som redan är i bruk ger situationen i våra kustområden anledning till att koordinera den integrerade förvaltningen bättre än för närvarande.

Som ett svar på det ständigt ökande trycket på användningen av kustområden och de utmaningar som kustområdena står inför gav Europaparlamentet och rådet år 2002 en rekommendation om integrerad kustområdesförvaltning (Integrated Coastal Zone Management, ICZM). Samtidigt uppmanade de medlemsstaterna att skrida till åtgärder för att främja hållbar utveckling i sina kustområden. Enligt rekommendationen bör varje medlemsstat utarbeta en havskuststrategi i vilken den tillämpar de principer om integrerad förvaltning och de strategiska tillvägagångssätt som angetts i rekommendationen.

Kusten är ett interaktionsområde mellan hav och land vars tillstånd väsentligt påverkas av de åtgärder som utförs på land. I havsområden begränsas verkningarna inte av statsgränser. Rekommendationen för kustområden samt EU:s havspolitik som är under beredning fäster speciell uppmärksamhet på detta och uppmanar inte bara till mellanstatligt samarbete utan också till hållbara åtgärder på lokalnivå. De olika aktörernas och förvaltningsnivåernas konsekventa och likriktade åtgärder eller deras inbördes kontroverser har en väsentlig betydelse när det gäller att uppnå hållbar utveckling på den känsliga Östersjöns kuster.

Finlands kuststrategi lyfter fram kustområdet som en mångformig helhet som består av havs- och landområden och vars hållbara utveckling förutsätter alla parter gemensamma vilja och samarbete. Strategin är speciellt riktad till de myndigheter som svarar för den integrerade förvaltningen av kustområdena på alla nivåer inom förvaltningen, men den uppmanar även andra aktörer i kustområdena till en hållbar användning av kusten. Kustområdet erbjuder en stark grund för ekonomisk aktivitet och en njutbar miljö såväl för boende som för rekreation. Jag hoppas att den nationella kuststrategin kommer att stärka vår medvetenhet om kustens betydelse för vår välfärd och motiverar oss att göra vårt bästa för att främja en hållbar användning av kusten också i framtiden.

I Finland har miljöministeriet ansvarat för beredningen av rekommendationens genomförande. Eftersom frågan är omfattande och rör flera förvaltningsområden, tillsatte miljöministeriet en samarbetsgrupp som består av representanter från ministerier, regionala förvaltningsmyndigheter och andra behöriga aktörer för det samarbete som behövs i beredningen av den nationella kuststrategin. Man gjorde också beredningsarbete med regionala intressentgrupper för att beakta lokala särdrag och för att möjliggöra ett mera omfattande deltagande. Tack vare samarbetsgruppens och intressentgruppernas synnerligen goda beredningsarbete svarar kuststrategin bra på rekommendationens krav och även på de nationella utvecklingsbehoven.

Jan-Erik Enestam
miljöminister och kustbo

INNEHÅLL

1 Inledning	7
2 Rekommendationen om integrerad förvaltning av kustområden som utgångspunkt	9
2.1 Rekommendationens bakgrund.....	9
2.2 Det strategiska tillvägagångssättet och principerna för integrerad förvaltning.....	10
3 Den finska kustens särdrag	11
4 Utmaningar för kustområdesförvaltning	21
5 Visionen om Finlands kustområde	23
6 Strategiska utvecklingsområden	24
6.1 Stärkande av kustperspektivet.....	24
6.2 Stärkande av kustområdets livskraft.....	31
6.3 Förbättrande av kustmiljöns tillstånd.....	35
6.4 Utveckling av rekreationsmöjligheter.....	41
6.5 Förbättrande av tillgången till information.....	45
6.6 Stärkande av samarbetet i Östersjöregionen.....	49
7 Bedömning av strategins miljökonsekvenser	53
7.1 Strategins allmänna verkningar och den bakomliggande interaktionen.....	53
7.2 Strategins miljökonsekvenser enligt utvecklingsområde.....	54
Presentationsblad.....	57
Kuvailulehti.....	58
Documentation page.....	59

1 Inledning

Utgångspunkten för beredningen av Finlands kuststrategi är Europaparlamentets och rådets rekommendation om genomförandet av en integrerad förvaltning av kustområden (Integrated Coastal Zone Management, 2002/413/EG). Enligt rekommendationen bör verksamheten i kustområden behandlas övergripande, strategiskt och regionalt. Den hållbara utvecklingen av kustområden förutsätter långtidsplanering där områdesanvändningens och de olika funktionernas alternativ och områdets naturförhållanden kan beaktas på ett helhetsbetonat och balanserat sätt. Förberedning för den kommande utvecklingen i kustområdena och extrema situationer, till exempel klimatförändringens verkningar, kommer att inta en central position.

Som bakgrund för strategin har utarbetats en rapport om kustområdets viktigaste aktörer, lagstiftningen, andra styrmedel och kustmiljöns tillstånd. Rapporten fokuserar på de viktigaste utmaningarna och de bästa metoderna att möta dem och styr på det viset valet av strategiernas utvecklingsområden och åtgärder. Dessa bakgrundsfaktorer som har att göra med kustens tillstånd, aktörer och redan existerande styrning behandlas inte i strategin, utan de presenteras i en separat bedömningsrapport.

Strategin täcker hela den finska havskusten från Bottenviken till den östra Finska viken med undantag för Åland. Åland har deltagit i kuststrategi samarbetsgruppens arbete, men har med anledning av självstyrelsen dragit sina egna slutsatser angående landskapets kustområdesförvaltning.

Med kustområdet avses i denna strategi havs- och landområden på båda sidorna om strandlinjen och skärgården utan att avgränsa området strikt. Områdets utsträckning mot sjö eller land kan variera beroende på vilken fråga som behandlas. En

åtgärd som utförts någon annanstans kan ha betydande verkningar på kustområdet. På samma sätt borde de, som har intressen att bevaka i kustområdet och på vilkas förhållanden en enskild åtgärd inverkar, ha en möjlighet att delta i planeringsprocesser och andra processer som rör kustområdet.

De medel som presenterats i kuststrategin baserar sig i hög grad på redan existerande styrmedel som passar för rekommendationens utgångspunkter. I strategin försöker man utnyttja medlen på ett sätt som bäst beaktar kustens krav och som är bäst ur en konsekvent och engagerande styrnings synvinkel. I synnerhet integrerande styrmedel, till exempel medel för planeringen av områdesanvändning, miljöskyddet och utvecklingen av områden, lämpar sig bra för integrerad kustområdesförvaltning. Dessutom förverkligar det etablerade samarbetet mellan olika förvaltningssektorer redan rekommendationens mål för sin del.

Strategins kapitel 2 beskriver rekommendationens strategiska och principiella utgångspunkter. Kapitel 3 skildrar den finska kustens särdrag och styrning av dess användning, vilka är väsentliga utgångspunkter för den nationella tillämpningen av rekommendationen. I kapitel 4 tar man upp de viktiga problem och utmaningar som strategins sjätte kapitel svarar på genom att presentera sex strategiska utvecklingsområden. Valet av de mål och medel som presenterats i utvecklingsområdena styrs också av en vision som tillkommit under arbetet.

Kapitel 6.1, Stärkande av kustperspektivet, i strategins utvecklingsområden behandlar såväl kustområdet som en helhet som deltagandet i och förberedningen för den kommande utvecklingen. Kapitel 6.2, Stärkande av kustområdets livskraft, föreslår medel för utveckling av levnadsmöjligheter i kustområden. Kapitel 6.3, Förbättrande av

kustmiljöns tillstånd, baserar sig till stor del på existerande, men relativt nya styrmedel för förbättrande av kustvattnens tillstånd. Kapitel 6.4 behandlar kustens rekreativsmöjligheter som man fäster speciellt uppmärksamhet vid i rekommendationen. I kapitel 6.5, Förbättrande av tillgången till information, betonas betydelsen av pålitlig och tillräcklig information för deltagandet och det rätta inriktandet av åtgärder. Strategins sista utvecklingsområde, kapitel 6.6, går på djupet med det internationella samarbetet ur kustens synvinkel. I fråga om territorialhav är randstaternas samarbete nödvändigt för upprätthållande av livsmiljöns kvalitet och säkerhet och samordnande av användningen av havsområdet.

I enlighet med integrationsprincipen ingår främjandet av det ekosystembaserade tillvägagångssättet, bevarandet av kustnaturens mångfald och kulturmiljön, deltagandet samt ökandet av följdriktighet i förvaltningens åtgärder i alla de utvecklingsområden som presenterats i strategin. Dessutom har man i utarbetandet av strategin tagit i beaktande att stads- och landsortsaktiga kustområden är olika och att kustens fysiska egenskaper är olika på olika håll i Finland. Beroende på kustområdenas olikhet är det ändamålsenligt att tillämpa den nationella strategin områdesvis och utarbeta lokala strategier och åtgärdsprogram.

2 Rekommendationen om integrerad förvaltning av kustområden som utgångspunkt

2.1

Rekommendationens bakgrund

På grund av oron över de europeiska kusternas situation och förutsättningarna för deras hållbara förvaltning startade kommissionen ett demonstrationsprogram om integrerad förvaltning av kustområden. År 2000 utfärdade kommissionen även ett meddelande om den europeiska strategin för integrerad förvaltning av kustområdena, KOM(2000) 547. År 2002 gav Europaparlamentet och rådet en rekommendation om genomförandet av en integrerad förvaltning av kustområden (413/2002/EG) med vilken man drar upp riktlinjer för styrning av kustområdesanvändning och dess utvecklingsbehov. I synnerhet den ökade användningen av sjö- och kustområden samt förberedningen för klimatförändringens verkningar anses utgöra utmaningar för kustområden i Europa. Saker som har visat sig utgöra problem är otillräckliga kunskaper om kustens tillstånd och den mänskliga aktivitetens effekter, svårigheterna i koordinering av olika nivåer och sektorer samt olika aktörers otillräckliga deltagande.

I Europeiska unionens sjätte miljöhandlingsprogram uppmuntras aktörerna att använda ett enhetligt strategiskt tillvägagångssätt som i synnerhet bör främja hållbar användning och förvaltning av land- och havsområden. För kustområden har detta inneburit en utveckling av den integrerade förvaltningen. För att gränsöverskridande problem skall kunna lösas, är det, enligt EU, nödvändigt att säkerställa en konsekvent verksamhet inom territorialhaven och inom hela Europa. Ett mera

strategiskt tillvägagångssätt för användning av kustområden anses minska intressekonflikter, ge synergiförmåner, uppmuntra alla sektorer att delta och förbättra helhetsbilden om kustområdets tillstånd och funktionernas verkningar. Med integrerade förvaltningsåtgärder är det enligt Europeiska kommissionen möjligt att inte bara förbättra kustmiljöns kvalitet utan också uppnå konkret socioekonomisk nytta. Integrationsmålet gäller förutom regleringen av de egentliga kustområdena också annan EU-lagstiftning i anslutning till detta, som havspolitik, vattenskydd och planering av vattenvård, standardiserande av geografisk information samt miljökonsekvensbedömning och bestämmelser om deltagande.

EU:s åtgärder som rör kustområden är också ett led i att uppfylla de internationella konventionernas förpliktelser. Dessa är bland annat konventionen om biologisk mångfald i fråga om sjö- och kustområdenas biodiversitet (Jakartamandatet), FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation förfaringsdirektiv om ansvarsfullt fiske och konventionen om skydd av Östersjöområdets marina miljö. Ett annat viktigt dokument vid sidan om FN:s deklaration om miljö och utveckling är det i Rio år 1992 godkända Agenda 21-åtgärdsprogrammet, i vilken kuststaterna uppmanas främja sjö- och kustområdenas mekanismer för hållbar utveckling med hjälp av ett s.k. integrerat tillvägagångssätt.

Det strategiska tillvägagångssättet och principerna för integrerad förvaltning

Enligt rekommendationen om integrerad förvaltning av kustområden borde de principer och tillvägagångssätt som utstakats i strategin tillämpas i de nationella strategierna. Enligt rekommendationen skall verksamheten i kustområdena behandlas övergripande, strategiskt och regionalt. En hållbar och integrerad utveckling av kustområden anses förutsätta långsiktig planering där det är möjligt att beakta områdets naturförhållanden och områdesanvändningens och de olika funktionernas alternativ på bred basis och på ett balanserat sätt. Förberedning för bland annat klimatförändringens verkningar och den kommande utvecklingen intar en central roll.

Den rekommenderade strategiska synvinkeln baserar sig i hög grad på det s.k. ekosystembaserade tillvägagångssättet. Det ekosystembaserade tillvägagångssättet, dess principer och instruktioner har definierats i samband med genomförandet av FN-konventionen om biologisk mångfald under åren 1995–2004. Tillvägagångssättet betonar vikten av att bevara ekosystemens struktur och funktion för att säkerställa de för människorna och naturen viktiga ekosystemtjänsterna. Enligt det borde ekosystemens verksamhet ses som en grund för förvaltningen av kustområden. Detta innebär att man förstår kustområdena och naturens processer och sammanjämnar människans verksamhet med dessa processer och den ekologiska bärkraften. Det är viktigt att utveckla metoderna för vård av ekosystem i en flexibla riktning. I sista hand är målet en balanserad miljömässig, ekonomisk och social utveckling som uppnås med en konsekvent och effektiv förvaltning. Enligt det ekosystembaserade tillvägagångssättet måste också framtidens osäkra faktorer beaktas i planeringen av aktiviteterna på kusterna.

Europaparlamentets och rådets rekommendation om genomförandet av en integrerad förvaltning av kustområden i Europa ställer upp åtta principer för förvaltning av kustområden. I rekommendationen uppmanas medlemsstaterna att omfatta principerna för integrerad förvaltning och främja dem i de nationella strategierna.

Rekommendationens kapitel II: principerna för integrerad förvaltning av kustområden

”Förvaltningen av kustområden baserar sig framför allt på följande faktorer:

ett brett övergripande perspektiv där det tas hänsyn till att natursystem och mänskliga aktiviteter som påverkar kustområdena är beroende av varandra och olika;

ett långsiktigt perspektiv där det tas hänsyn till försiktighetsprincipen samt nuvarande och kommande generationers behov;

en förvaltning som kan anpassas under en successiv process, vilket underlättar anpassningen allteftersom problem uppstår och kunskaper utvecklas. Detta innebär ett behov av tillförlitlig information vad beträffar utvecklingen av kustområdena;

lokala särdrag och stor mångfald när det gäller kustområdena, vilket kommer att göra det möjligt att möta dessa områdens praktiska behov i form av särskilda lösningar och flexibla åtgärder;

arbete i samklang med de naturliga processerna och med respekt för ekosystemens bärkraft, vilket kommer att göra människors aktiviteter mer miljövänliga, socialt ansvarsfulla och ekonomiskt sunda i det långa loppet;

deltagande av alla berörda parter i processen gällande förvaltningen;

stöd och engagemang från berörda förvaltningsorgan på nationell, regional och lokal nivå, mellan vilka lämpliga förbindelser bör upprättas eller upprätthållas med syfte att förbättra samordningen mellan olika befintliga politikområden;

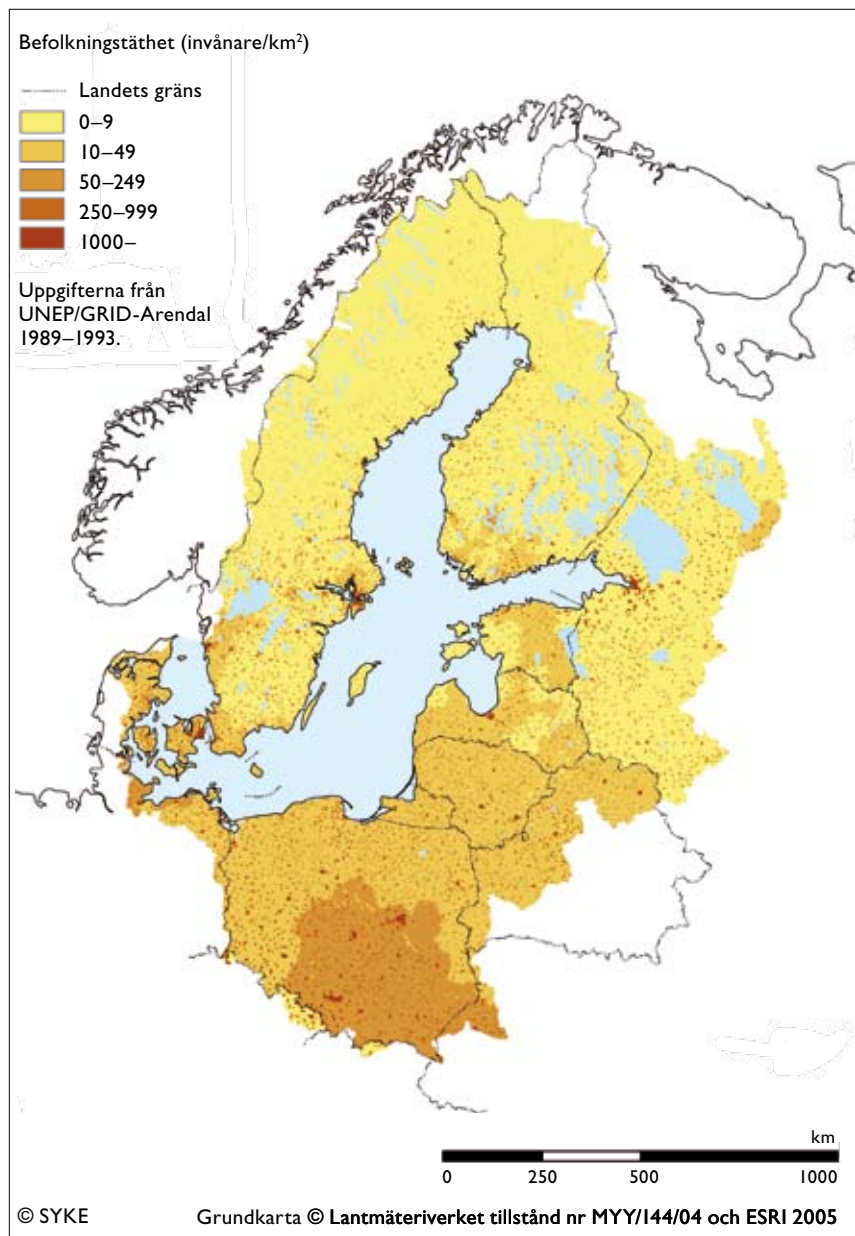
en kombination av instrument som är avsedda att underlätta samstämmighet mellan olika sektorspolitiska mål och mellan planering och förvaltning.”

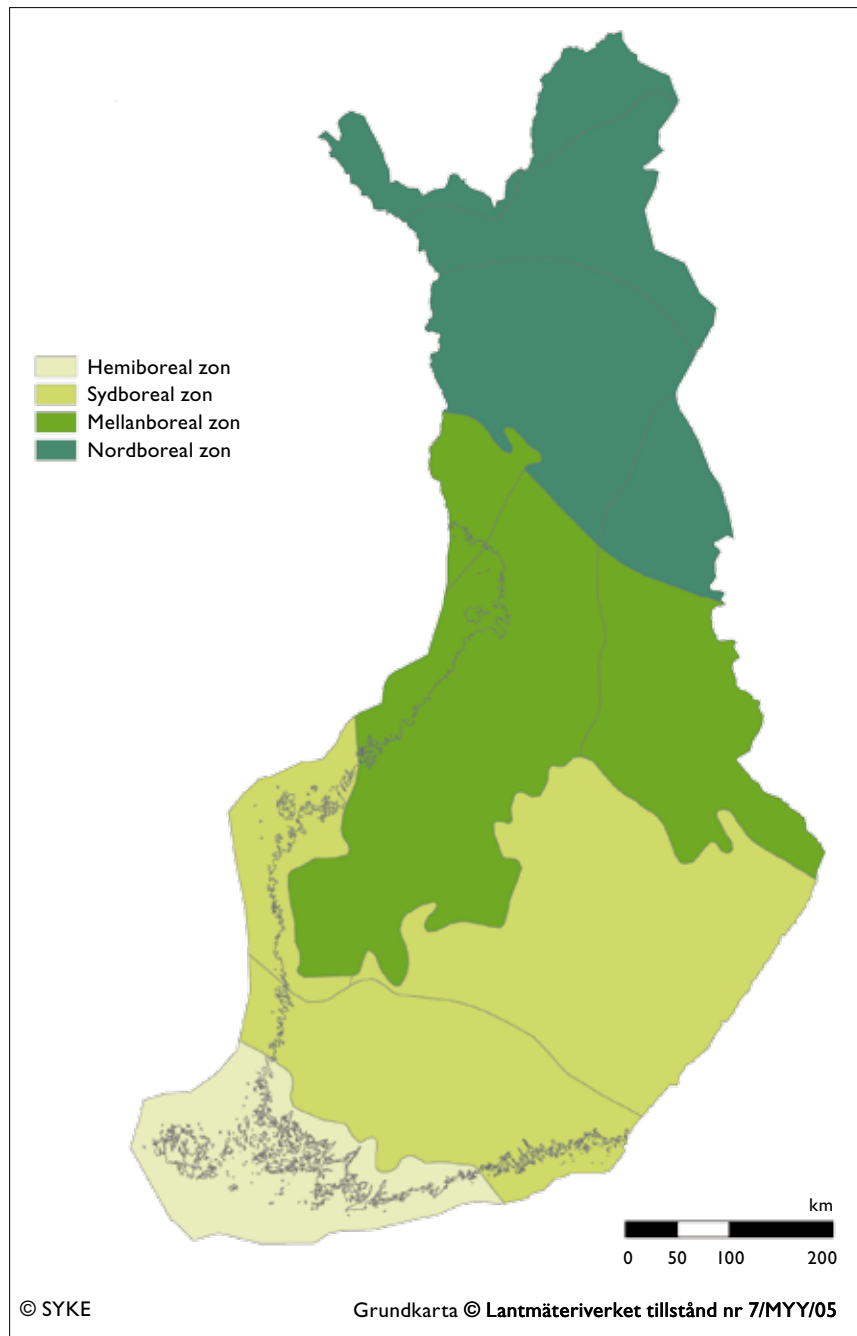
3 Den finska kustens särdrag

Östersjön och dess särdrag, det nordliga klimatet och landhöjningen inverkar på finska kusten och ger styrningen av dess förvaltning helt annorlunda utgångspunkter än på Atlantens eller Medelhavets kuster. Östersjön är ett grunt och saltfattigt brackvatten där vattnets omsättning och strömningar är svaga. Avrinningsområdet är fyra gånger större än bassängen. I avrinningsområdet bor 85 miljoner människor, varför belastningen från jordmänen och floderna är speciellt ansträngande för Östersjön.

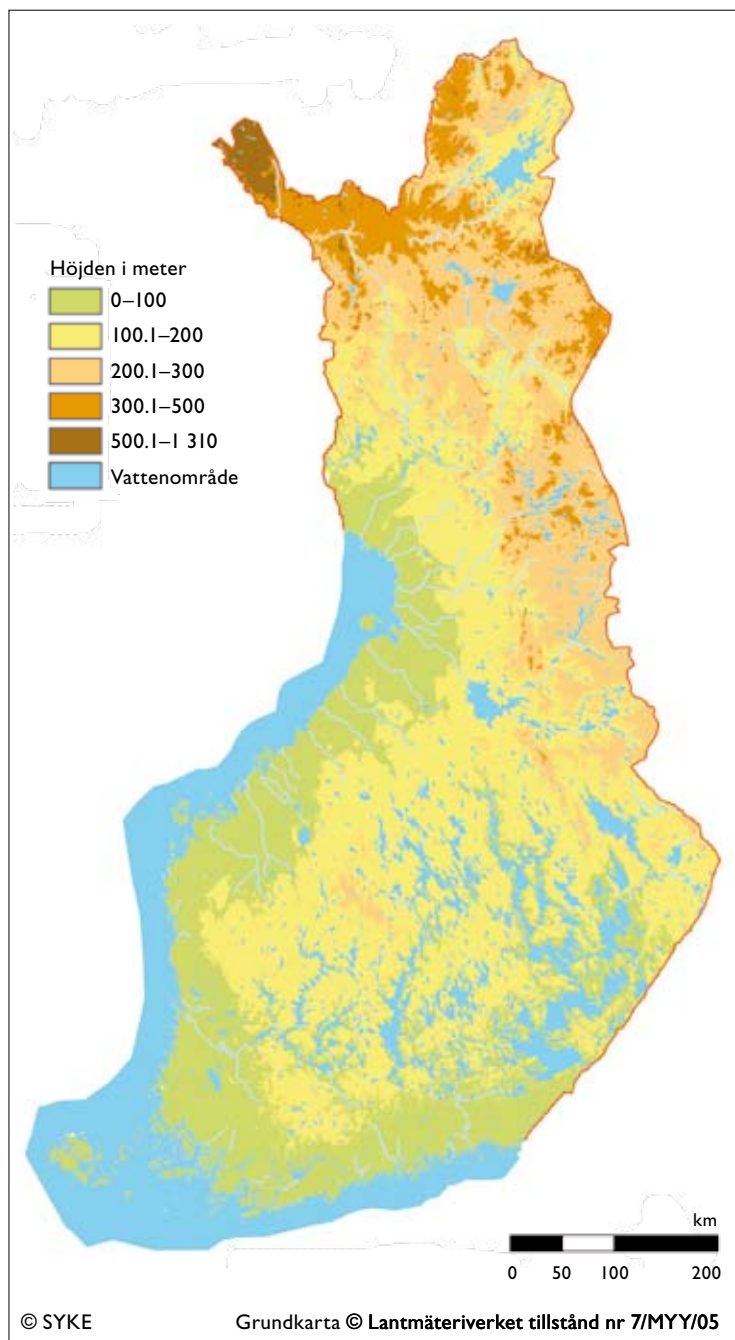
Om vintrarna fryser Finlands kustområden till nästan helt, vilket inverkar på vattenområdets ekosystem och ställer stora krav på sjöfarten också.

Befolkningstätheten i Östersjöns avrinningsområde. Avrinningsområdets nordliga delar är glesbefolkade, de sydliga delarna däremot tätt befolkade områden med industri och jordbruk.

Finlands skogsvegetationszoner. Väderleksförhållanden och vegetation är olika i landets nordliga och sydliga delar. Kustens skogsvegetationszoner varierar från sydvästra Finlands sydboreala zon till Bottenvikskustens mellanboreala zon.

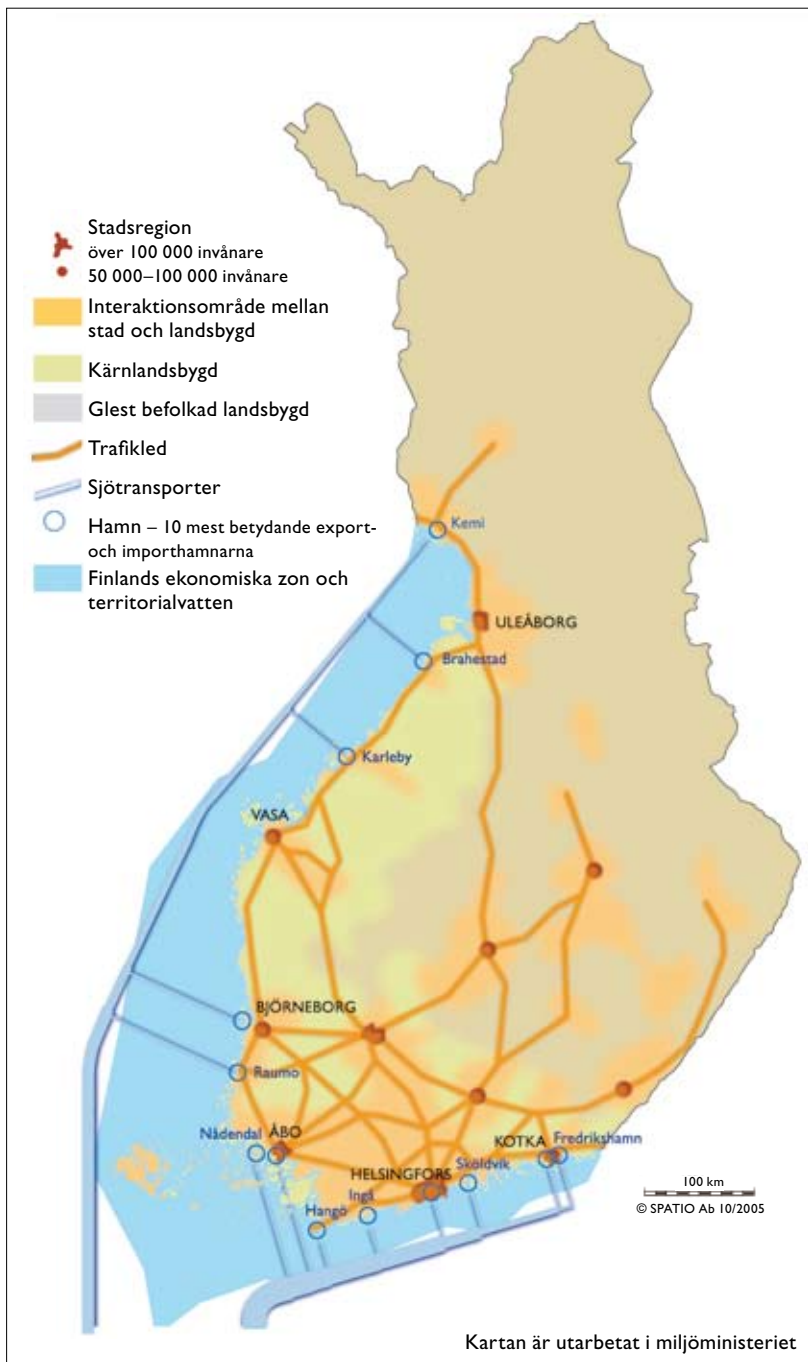

Höjdförhållandena i Finland.
Höjdförhållandena återspeglar
finska kustens flackhet.

Huvuddelen av Finlands landareal ligger mindre än 200 meter över havet, och hela kusten är mycket låglänt: mindre än 100 meter över havet. På grund av landhöjningen som började när inlandsisen drog sig tillbaka höjs markytan och lutar så att höjningen på Finlands sydkust är cirka 2 millimeter per år och i Kvarkenområdet cirka 8 millimeter per år. Vid Bottniska viken blir hamnarna och städerna så småningom inland och kustvattnen blir grundare.

Till följd av landhöjningen förflyttas strandlinjen längre bort. Grund, kobbar och öar kommer fram ur havet, havsvikarna växer igen eller blir avsnörda till tjärnar och träsk, och vegetationszonerna utvecklas på motsvarande sätt. Till exempel kännetecknas vegetationen i Bottniska vikens skärgård av en relativt snabb succession, när vegetationszonerna förflyttas och utvecklas till följd av landhöjningen. Till en början erövrar den mark som höjer sig ur havet av olika pionjärarter. Längre in i inlandet blir vegetationen rikligare och förändras från buskage till skog.

Typiskt för den finska kusten är strandlinjens variationer. Vikar, uddar och öar utgör en kustzon vars bredd varierar betydligt i olika delar av landet. Av alla världens länder har Finland tionde mest strandlinje, och till och med 85 % av strandlinjen är öar. Av Finlands 90 000 öar finns hälften vid kusten. Även om kustens direkta längd är bara cirka 1 100 kilometer, blir den sammanlagt cirka 46 000 kilometer lång när uddar, vikar och öar räknas med. Kustzonen är bredast i Skärgårdshavet och smalast vid Bottniska havets öfria kust. Också Finska viken, med undantag av inloppet till Helsingfors, har en stor skärgård. Kvarkens sönderskurna kust påminner om Skärgårdshavet, men kustzonen är smalare och höjdskillnaderna mindre.

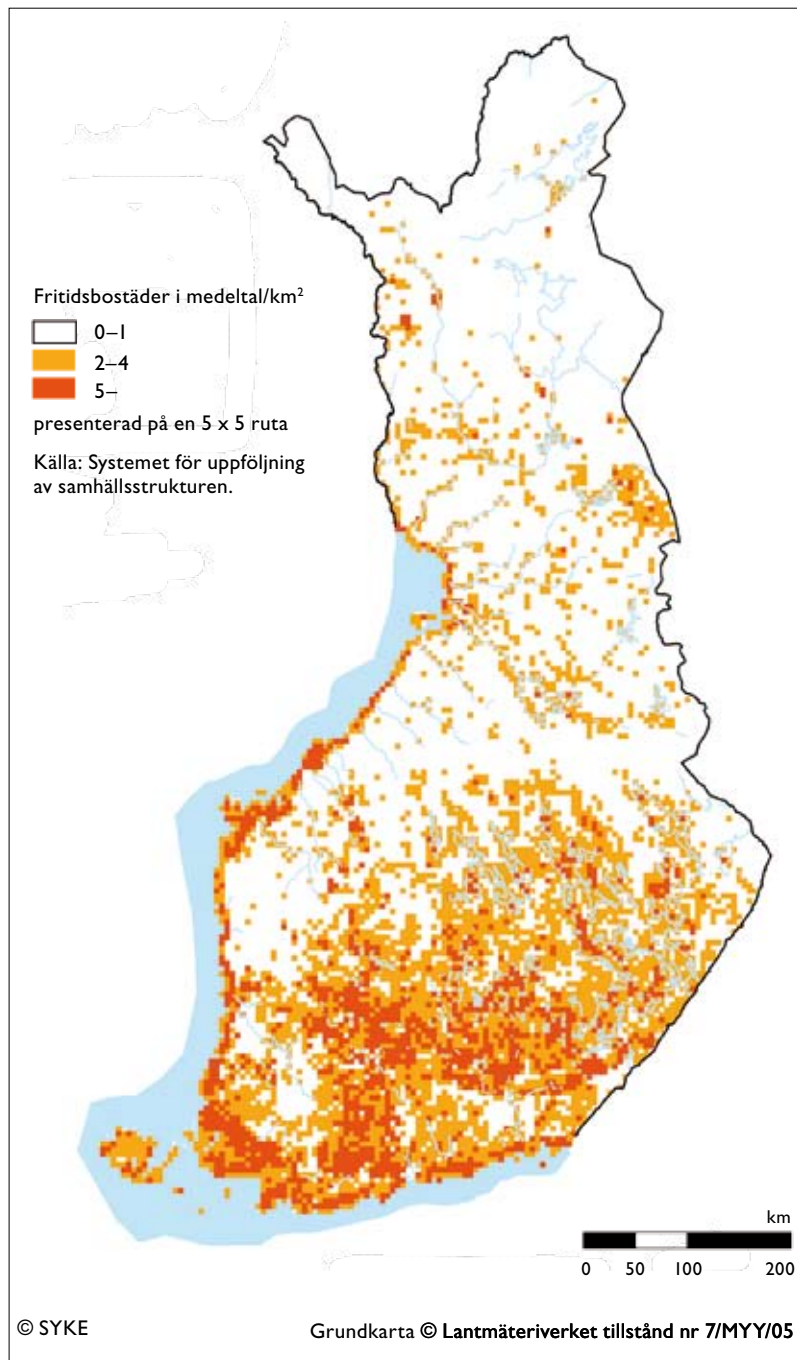

I Finland koncentreras bosättningen till södra Finland och också till västra Finland speciellt på kusten och vid vattendrag. Till dessa områden koncentreras även största delen av näringsverksamheten och arbetsplatserna, de största städerna och de livligaste trafiklederna. I huvudstadsregionen som avgränsas till Finska viken bodde nästan en miljon invånare i slutet av år 2004. Andra befolkningskoncentrationer på kusten är Åbo, Uleåborg, Björneborg, Vasa och Kotka. Med undantag av Kotka och Björneborg har folkmängden i alla ovannämnda städer ökat under de senaste 25 åren, och i synnerhet folkmängden i kommunerna kring de största städerna har ökat. Kustområdena har också en betydande roll i försvaret.

I Finland är betydelsen av sjöfart och hamnar avsevärd. Av den finska utrikeshandelns transporter sker till och med 80 % sjöledes medan järnvägstransporterna stannar vid 13 % och transporterna landvägen vid 7 %. Sjötransporter mellan Finland och utlandet har fortfarande ökat, och utvecklingen torde gå i samma riktning också i framtiden. Som ett scenario för sjötrafiken mellan Finland och utlandet för år 2020 har förutspåtts 120 miljoner ton/år, när trafiken uppgick till cirka 95 miljoner ton år 2004.

Användningen av Finlands kustområde. Kusten har en stor betydelse för Finland, ty de största stadsregionerna, hamnarna och mest trafikerade lederna är koncentrerade till Södra och Västra Finlands kustområden. På trafiklederna på kartan var trafikmängden över 8000 fordon per dygn och mängden av tung trafik över 600 fordon per dygn år 2002. Också järnvägstrafiken var livligast på dessa sträckor. År 2003 uppgick exporten sjövägen till sammanlagt cirka 42 miljoner ton och importen till 52 miljoner ton.

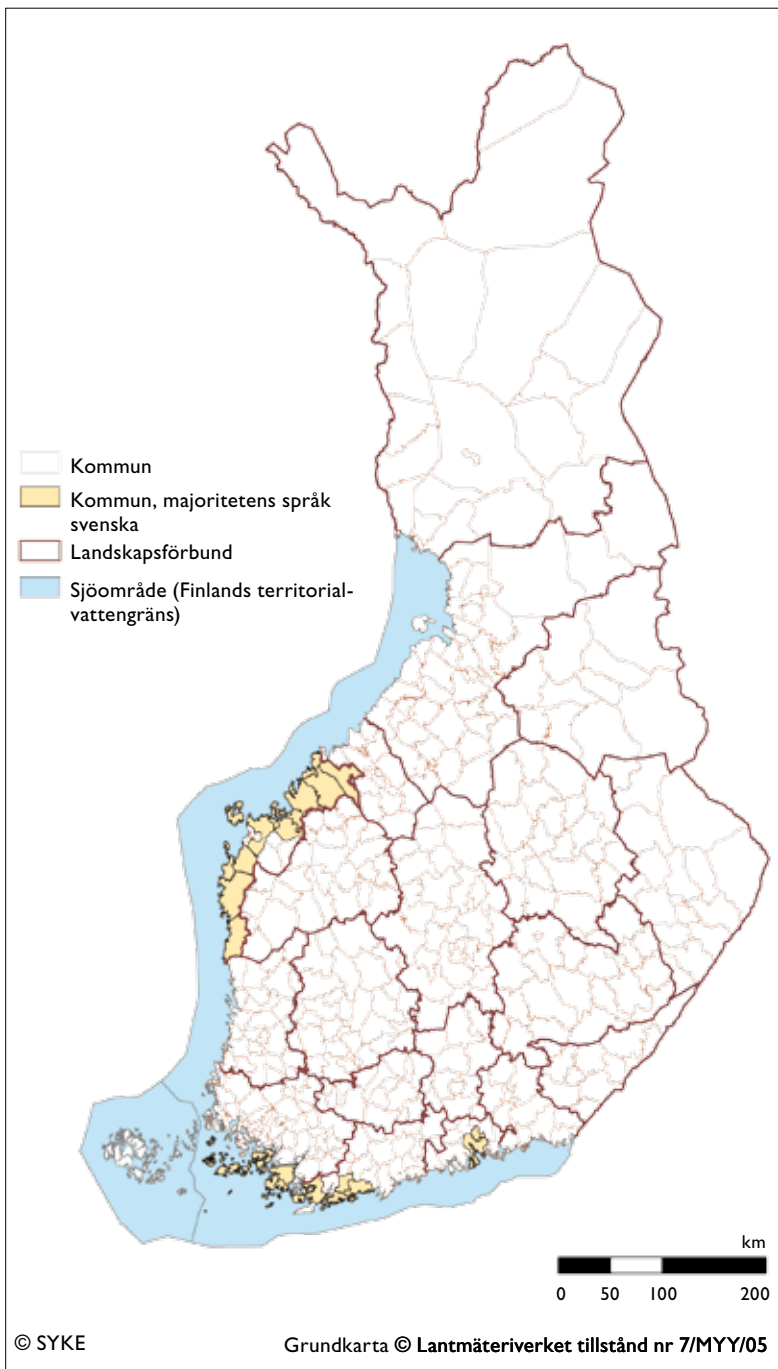

Fritidsbostäder i Finland 2004. Kusten och insjövattnen är populära miljöer för fritidsintressen.

Ett av den finländska livsformens särdrag är fritidsboende. Det finns sammanlagt cirka 470 000 fritidsbostäder, av vilka cirka en femtedel ligger på kusten och på öar. I kustkommunerna fanns sammanlagt 112 688 fritidsbostäder år 2004 och årligen byggs det hundratals nya fritidsbostäder. Boendet och distansarbetet i fritidsbostäderna ökar. Vid sidan om fritidsboendet gör båtsport, rekreativ fiske, jakt, naturintresse och turism kustområdet till ett viktigt rekreativ användningsområde för hela landet.

Vatten- och strandområden är typiskt i privat ägo i Finland. Finlands territorialvatten är allmänna vattenområden som förvaltas av Forststyrelsen och ägs av staten. Allemansrätten gör det möjligt att också röra sig på en annans mark och vatten. Detta har en stor betydelse i ett glesbebyggt land med många vattendrag.

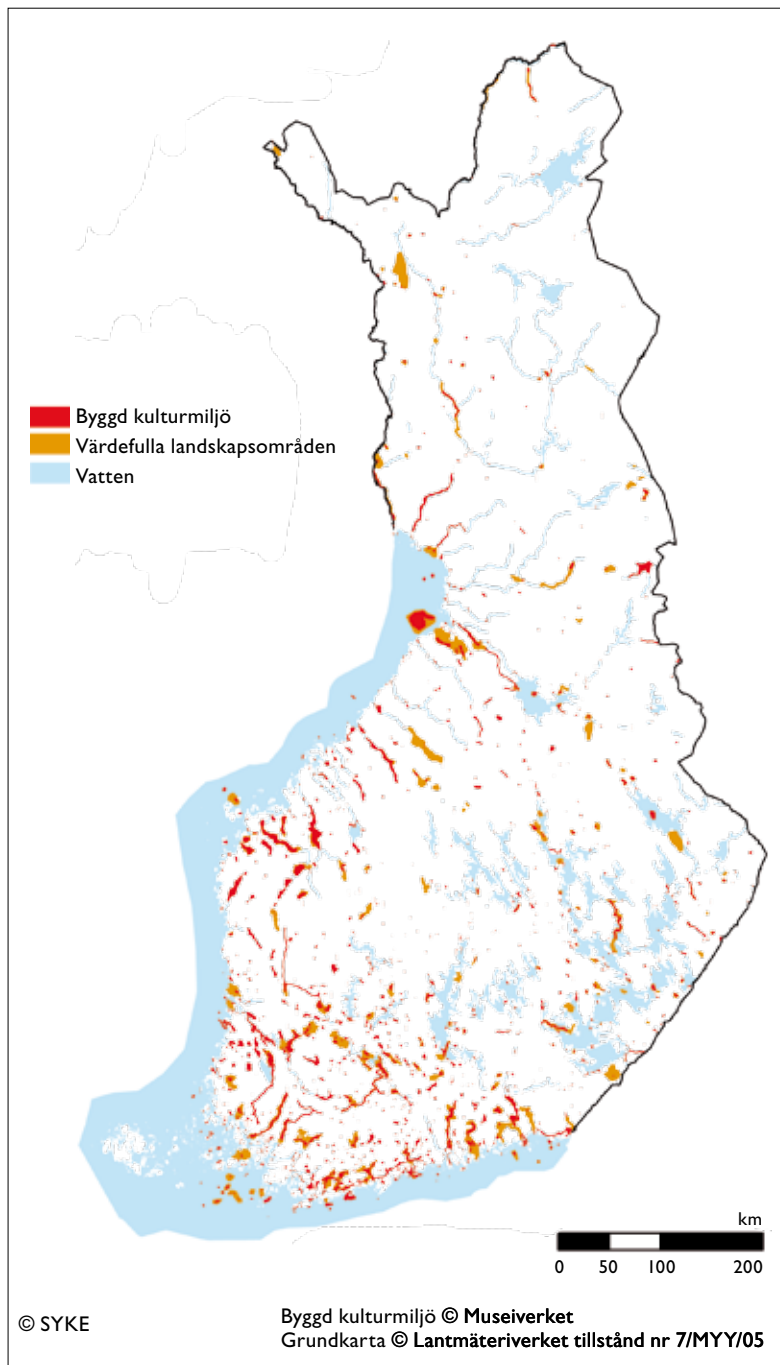

Kommuner och landskapsförbund. Största delen av kustkommunerna är emellertid små både arealmässigt och befolkningsmässigt.

Finland har en stark lokalförvaltning. Kommunerna ansvarar självständigt för invånarnas tjänster och bland annat planläggning. Samtidigt som de stora kuststädernas och de omgivande kommunernas invånarantal har ökat, har över hälften av kustkommunerna emellertid förlorat invånare under de senaste årtionedena. I skärgårdskommunerna förutspås folkmängden minska med cirka 10 % före år 2020. För att uppehålla boende- och arbetsmöjligheter är vissa skärgårdskommuner och kommuner med skärgårdsdelar berättigade till höjda regionalpolitiska stöd.

Landskapsförbund som bildats av kommuner fungerar som regionutvecklingsmyndigheter inom sin region och svarar för landskapsplaneringen. I fasta Finland finns nio landskap som har kust: Kymmenedalen, Östra Nyland, Nyland, Egentliga Finland, Satakunda, Österbotten, Mellersta Österbotten, Norra Österbotten och Lappland.

Ett av kustområdets särdrag är tvåspråkigheten, ty majoriteten av dem som har svenska som sitt modersmål bor i kusttrakterna. Detta ställer krav på bland annat tjänster på det egna modersmålet och på upprätthållandet av den svenskspråkiga kulturen.

Kulturhistoriska miljöer av nationell betydelse och värdefulla landskapsområden.

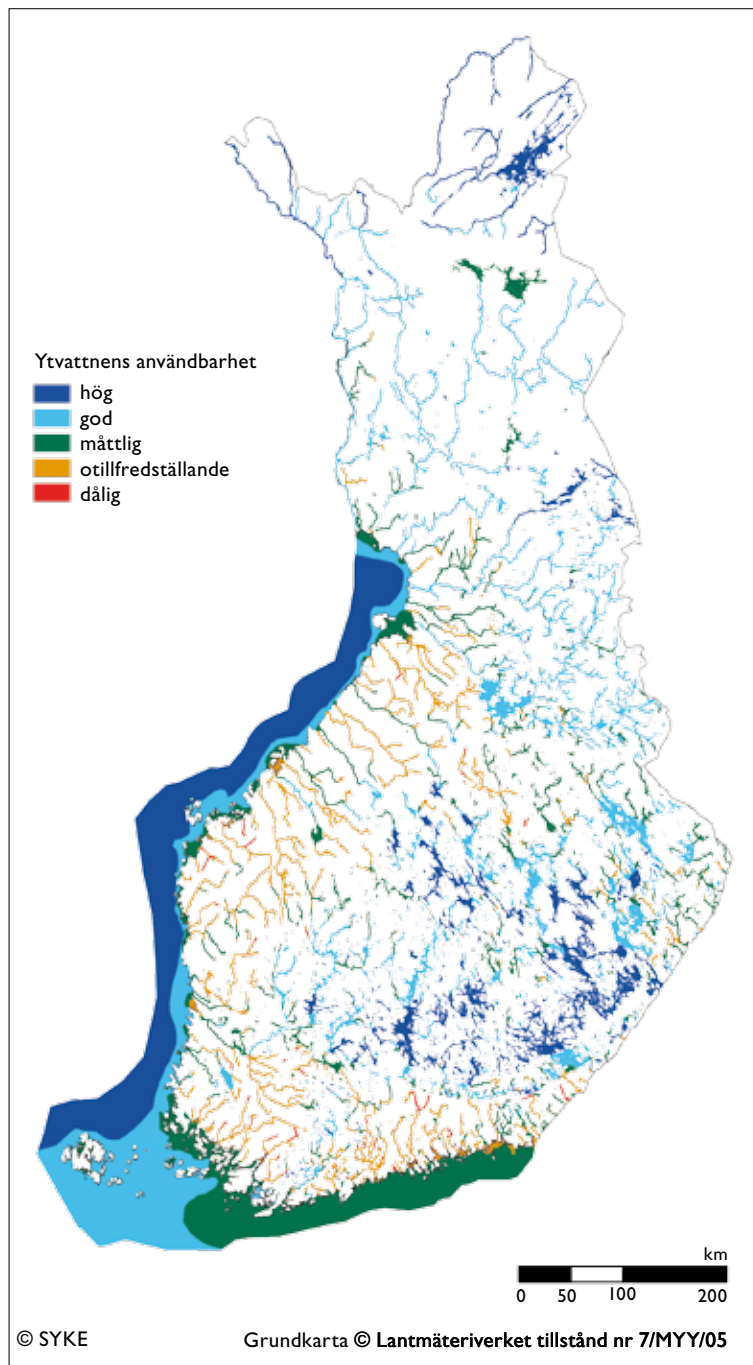
Kustområdet har ett starkt kulturarv. Tack vare gynnsamma odlings- och fiskeförhållanden, segling och handel blomstrade kusten upp redan tidigt. Vid goda land- och vattenleder byggde man stenkyrkor, slott, herrgårdar, bruk och försvarsbyggnader. På grund av flyttningen av gränsen byggdes de ömsom av svenskar ömsom av ryssar. Den tidiga utvecklingen av kustbebyggelsen skapade en sär egen skärgårdskultur som baserar sig på naturen och näringarna. På grund av småskaligt, mångsidigt jordbruk och betande boskap blev landskapet öppet och floran och faunan mångsidig. En stor del av nationellt värdefulla kulturmiljöobjekt och landskapsområden finns på kusten och i dess ådalar. Ett bevis på kustkulturens värde är valet av Gamla Raumo och Sveaborg som världsarvsprojekt i enlighet med konventionen om skydd av världens kultur- och naturarv. Även det rikliga kulturarvet under vatten har bevarats bra på grund av det kyliga och saltfattiga vattnet.

Naturskyddsområden och Natura 2000-områden i kustkommunernas områden.

Kusten är en viktig livsmiljö för organismernas mångfald. Den är den huvudsakliga fortplantningsmiljön för flera arter, men utgör också en tillväxt-, närings- och skyddsplats. De för Östersjön typiska växlingarna i salthalten är en betydande faktor för arternas utbredning.

På den finska kusten finns ett täckande nätverk av Natura 2000-områden och skyddsområden som sträcker sig från Bottenviken till Finska vikens östliga delar. De viktigaste skyddsprogrammen för kusten är programmen för skydd av stränder och fågelrika insjöar samt Bottenvikens, Skärgårdshavets, Ekenäs skärgårds och Östra Finska vikens nationalparker som baserar sig på utvecklingsprogrammet för national- och naturparker. Genom habitat- och fågeldirektiven har EU:s Natura-reglering medfört en systematisk synvinkel på skyddet av naturtyper och arter. Av Natura 2000-nätverkets skyddsområden på havet och kusten har 20 anmälts till konventionen om skydd av Östersjöområdet som speciella skyddsområden, s.k. BSPA-områden (Baltic Sea Protected Areas).

I Finska viken och i en betydande del av Skärgårdshavets inre skärgård har vattnets kvalitet klassificerats som måttlig. För övrigt har Skärgårdshavets vattenkvalitet klassificerats som god, vilket i havsområden tyder på en större eutrofi än i naturtillstånd. I kustvattnen finns det även områden med otillfredställande användbarhet invid stora samhällen och industrier. Vatten med måttlig kvalitet finns bland annat utanför Torneå, Kemi, Uleåborg, Brahestad, Karleby och Björneborg/Kumo älv. Vid Bottenhavs- och Bottenvikskusten är de vattenområdets areal som klassificerats som måttlig eller sämre, mindre än i Finska viken och Skärgårdshavet. I sjöområdet närmast Bottenhavets och Bottenvikens kust är området med god vattenkvalitet smalt. I de yttersta delarna har vattenkvaliteten klassificerats som hög.

Kvaliteten på sjöarnas, älvarnas och havsområdets ytvatten 2000–2003. Vattens allmänna användbarhetsklassificering beskriver vattnets genomsnittliga kvalitet och dess lämplighet för vattenförsörjning, fiskevatten och rekreativ användning. Kvalitetsklassen bestäms enligt vattendragets naturliga vattenkvalitet och den mänskliga verksamhetens verkningar.

Rapportering i enlighet med artikel 5 i ramdirektivet för vatten i mars 2005.

Vattenförvaltningsområden:

1. Vuoksen vattenförvaltningsområde
2. Kymmene älvs–Finska vikens vattenförvaltningsområde
3. Kumo älvs–Skärgårdshavets–Bottenhavets vattenförvaltningsområde
4. Ule älvs–Ijo älvs vattenförvaltningsområde
5. Kemi älvs vattenförvaltningsområde
6. Finlands andel i Torne älvs internationella vattenförvaltningsområde
7. Finlands andel i Tana älvs, Näätämöjokis och Pasvig älvs internationella vattenförvaltningsområde
8. Åland

Älvar

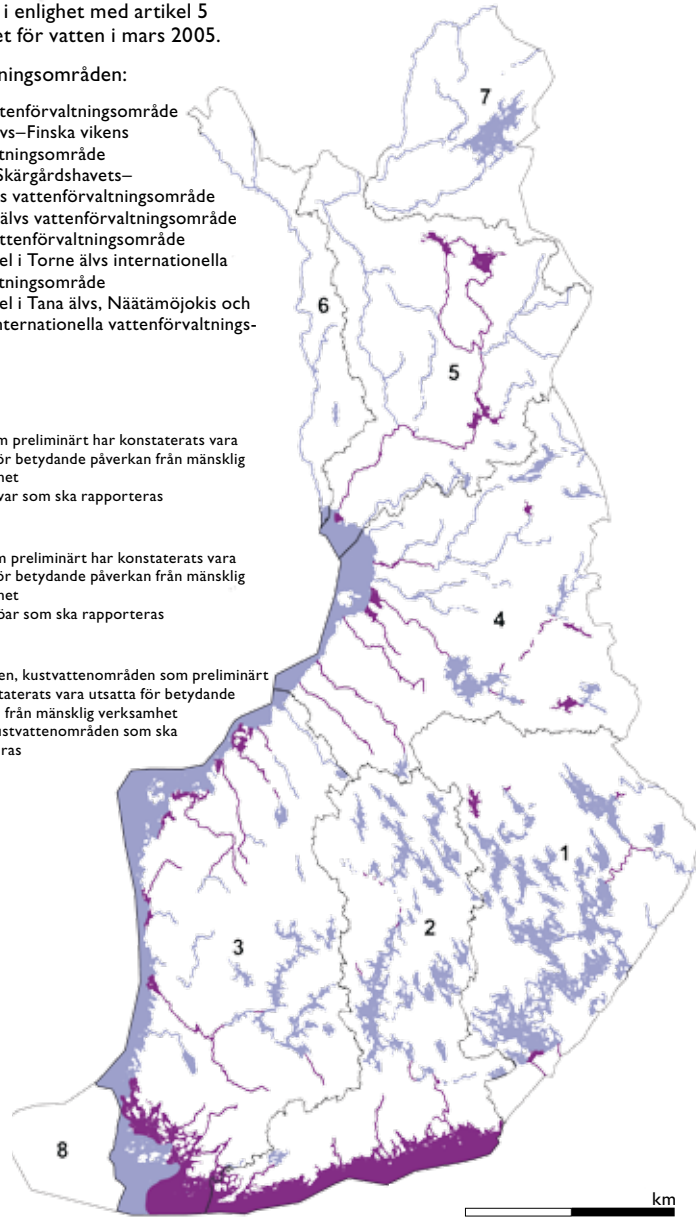
- Älvar som preliminärt har konstaterats vara utsatta för betydande påverkan från mänsklig verksamhet
- Andra älvar som ska rapporteras

Sjöar

- Sjöar som preliminärt har konstaterats vara utsatta för betydande påverkan från mänsklig verksamhet
- Andra sjöar som ska rapporteras

Kustvatten

- Kustvatten, kustvattenområden som preliminärt har konstaterats vara utsatta för betydande påverkan från mänsklig verksamhet
- Andra kustvattenområden som ska rapporteras

© SYKE Strandlinjematerialet © Lantmäteriverket tillstånd nr 7/MYY/05
SYKE/GEO 9.3.2005

En stor del av Finlands kustvatten har preliminärt konstaterats vara utsatta för betydande verkningar från mänsklig verksamhet. Beräkningarna om den mänskliga verksamhetens inverkan på kustvattnen preciseras under åren 2006–2009, då vattnens typbestämning samt bedömningarna av det ekologiska och kemiska tillståndet blir klara.

Ytvatten som preliminärt har konstaterats vara utsatta för betydande påverkan från mänsklig verksamhet.

4 Utmaningar för kustområdesförvaltning

Trots skyddsåtgärder har de finska kustvattnens tillstånd utvecklats i en sämre riktning. Längst har eutrofieringen framskridit i Finska viken och Skärgårdshavet. Vattendragens eutrofiering som beror på för stor näringsbelastning är ett problem vars hantering är livsviktig för bland annat kustens ekosystem, fiske och rekreation. Även om man lyckats minska på utsläppen av näringsämnen och skadliga ämnen med nationella och internationella åtgärder, återhämtar sig kustvattnen och hela Östersjön långsamt efter en långvarig belastning.

Användningen av kustområden ökar och ändrar form. Ändringar i sättet att utöva näringar som baserar sig på utnyttjandet av naturresurser; användning av stränder för boende, industri och hamnar i växande stadsområden; ändring av strand genom muddring och byggande – alla dessa är exempel på ökad användning av kusten. Dylika förändringar i markanvändningen har en stor inverkan på kustlandskapet och naturens mångfald.

Minskade möjligheter att utöva de traditionella näringarna utgör utmaningar för avlägsna kusttrakters sociala och ekonomiska hållbarhet och bevarandet och utvecklingen av deras särpräglade kulturtradition. I de växande tätorterna och den täta fritidsbebyggelsen på kusten ska man även se till att behoven av att använda naturen för rekreationsanvändning blir tillfredsställda.

Klimatförändringens verkningar blir antagligen påtagliga just i kustområdena. Det är nödvändigt att utreda verkningarna och förbereda sig för dem. Klimatförändringen väntas höja den genomsnittliga temperaturen i Finland, öka nederbördsmängderna i synnerhet om vintrarna och ändra de extrema väderfenomenens styrka och förekomstfrekvens. I kustområdena kommer detta sannolikt att innebära en ökad översvämningsrisk, ökad stormighet,

uttunnning av istäcket, stigande havsvattentemperaturer och en stigande havsyta. Exceptionella situationer har också en tydlig inverkan på belastningen på vattendrag och därigenom på Östersjöns tillstånd. Redan små översvämningar ökar bland annat åkrarnas sedimenturlakning. Därtill orsakar översvämningar risker för urlakning av kemikalier och farliga ämnen.

Den ökande sjötrafikens miljöeffekter och ökade katastrofrisker utgör verkliga hot för kustmiljön och hela Östersjön. Till exempel antalet oljetransporter har ökat ständigt under de senaste åren. På grund av bristfälliga uppgifter om egenskaperna av sådana ämnen som är skadliga för miljön och människan och deras eventuella förekomst i miljön bör man reagera på problem då de uppstår eftersom det har varit omöjligt att planera förebyggande åtgärder.

Miljöproblemen i kustområdena, eutrofieringen, riskerna från ökad användning av sjöområdet och behovet av att förbereda sig på klimatförändringens verkningar är gemensamma problem för hela Östersjöns kustområden, varför samarbetet på internationell och EU-nivå har en stor betydelse vid sidan om Finlands egna åtgärder. Miljöproblem som överskrider gränserna, såsom spillvattenutsläpp i närområden, utgör ett klart hot inte bara för Finlands utan också för grannländernas kustmiljö.

Om man vill förbättra den integrerade kustområdesförvaltningen på lång sikt, är det viktigt att igenkänna framtida hot. De utmaningar och användningstryck som kustområdena utsätts för förutsätter ett mera strategiskt och integrerande grepp i användningen av området. Vid sidan om sektorernas eget arbete behövs samarbete och koordination. För att komma fram till detta borde

det finnas kommensurabla uppgifter om kustområdena från olika förvaltningsområden. I planeringen av åtgärder förutsätter beaktandet av miljöns behov tillräckliga och pålitliga uppgifter om åtgärdernas konsekvenser och ekosystemens funktion. Det finns klara utvecklingsbehov vad gäller tillgängligheten och enhetligheten i informationen om kusten i olika källor. Detsamma gäller forskningens tillräcklighet och tillämpningen av forskningsresultat. Pålitlig, belysande och tillgänglig information är nödvändig för samarbetet mellan kustområdenas befolkning, näringsliv och organisationer och för deras deltagande.

Det är viktigt att förbättra kustområdesförvaltningens koordination och målmedvetenhet, ty den sparar resurser och gör åtgärderna effektivare. Även om de existerande förvaltningsstrukturerna och tillvägagångssätten i Finland i och för sig lämpar sig för genomförandet av en integrerad förvaltning, finns det rum för utveckling bland annat vad gäller funktionernas konsekvens och koordineringen av de olika myndighetsfunktionerna. Trots goda styrmedel ger kustområdets tillstånd och framtidens utmaningar skäl för en närmare undersökning.

5 Visionen om Finlands kustområde

Kusten är ett livskraftigt område med goda förutsättningar för boende, arbetande, näringsverksamhet och rekreation. Den har en ren och mångformig natur. Människan slår vakt om kustområdets särdrag och använder dess naturresurser på ett hållbart sätt.

Samarbetsgruppen för kuststrategi

6 Strategiska utvecklingsområden

6.1

Stärkande av kustperspektivet

MÅL

Kustområdet och dess särdrag identifieras som en egen helhet.

Förvaltningen är långsiktig, kontinuerlig och helhetsbetonad.

Olika aktörer är engagerade och motiverade att förverkliga gemensamma mål.

RIKTLINJER

Som ett övergångsområde mellan sjö och land är kusten ett särpräglad och speciellt område jämfört med förhållandena i inlandet eller på havet. Finlands kustområden är också sinsemellan mycket olika. Till exempel landhöjningskusten där älvarna ofta svämmar över är till sin natur mycket annorlunda än Skärgårdshavets örika kustzon. Växelverkan mellan sjö- och landområden och de många olika verksamheterna på kusten gör att det föreligger ett speciellt koordinationsbehov. Det behövs lokalt specificerade förvaltningsåtgärder som lämpar sig för varje regions särdrag. På lång sikt är målet att förbereda sig för de utmaningar som möter kustregionerna, stärka positiv utveckling och hållbara verksamhetsmöjligheter samt utveckla användningen av området på ett mångsidigt sätt. Uppnåendet av målet förutsätter växelverkan, en helhetsbetonad synvinkel och ett tillvägagångssätt som förutser verkningarna.

Det är viktigt att de olika aktörerna deltar och engagerar sig i planeringen av förvaltningen så att de bättre kan samordna verksamheten och ställa upp gemensamma mål. Deltagande och samarbete behövs av alla de parter som har intressen att bevaka och som påverkas av de åtgärder som vidtas i kustområdena. Detta förutsätter engagerande planering och öppet informationsutbyte.

Genomförandet av integrerad förvaltning är fast bundet till styrning av områdesanvändning. Med de befintliga planeringsinstrumenten för områdesanvändning är det möjligt att påverka boende, trafik och rekreativsmöjligheter. Man kan också påverka var olika verksamheter och företag placeras och i synnerhet hur användningsbehoven anpassas till varandra och till kustmiljöns krav.

I kustområden är det nödvändigt att förbereda sig för klimatförändringens verkningar och anpassa sig till dem, om man vill bevara dessa områdens funktionsförmåga i exceptionella situationer och på lång sikt. Anpassningsåtgärder krävs bland annat vid höjd havsnivå och vattentemperatur, översvämningsrisker och ökad stormighet.

MEDEL

Lokala strategier och åtgärdsprogram för integrerad förvaltning utarbetas.

Kustens landskapsförbund borde tillsammans och i samarbete med regionens andra aktörer utarbeta strategier och motsvarande åtgärdsprogram för integrerad förvaltning av sina kustområden.

I strategierna och åtgärdsprogrammen fastställs regionala åtgärder för genomförandet av den nationella kuststrategin. Strategier och åtgärdsprogram utarbetas utgående från EU:s rekommendation och den nationella strategin så att regionala särdrag och behov styr valet av tyngdpunkter och åtgärder. Detta förutsätter att man beaktar kustområdet som en helhet som består av sjö- och landområden, identifierar dess regionala särdrag och styrkor och de hot som det står inför samt ställer upp mål och beslutar om motsvarande åtgärder.

Strategin och åtgärdsprogrammet ska utarbetas interaktivt och i samarbete med regionens aktörer, såsom regionala miljöcentraler, skogscentraler och landsbygdscentraler, kommuner, sektorförvaltning, näringsidkare, invånare och andra viktiga intressentgrupper. Beredningen av strategin och åtgärdsprogrammet måste baseras på ett bredbasigt deltagande och främja samarbetet mellan de olika aktörerna. I strategin och åtgärdsprogrammet undersöks i synnerhet hur regionens myndighetsaktörer, såsom landskapsförbund, kommuner, regionala miljöcentraler och TE-centraler, kan intensifiera sitt samarbete och koordinera åtgärderna bättre för att förbättra den hållbara förvaltningen av kustområdet.

Den regionala strategin och åtgärdsprogrammet utarbetas på basis av en mångsidig och bästa möjlig tillgänglig information. Detta innebär bland annat samling och uppdatering av uppgifter om miljö- och naturskydd, näringsliv, rekreativsmöjligheter och kulturmiljöer. I beredningen av strategin och åtgärdsprogrammet försöker man också beakta andra regionala program och projekt som är viktiga för kusten.

I finansieringen av de lokala programmen i den integrerade kustområdesförvaltningen strävar

man i första hand efter att utnyttja redan existerande möjligheter, såsom Europeiska regionala utvecklingsfonden eller EU:s Life-finansiering.

Den integrerade förvaltningens synvinkel stärks i planeringen av områdesanvändningen.

Miljöministeriet utreder behoven av att utveckla styrningen av områdesanvändningen så att kustområdet klarare än för närvarande behandlas som en interaktionszon mellan sjö och land. Vid revidering av de riksomfattande målen för områdesanvändningen bedöms hur bra målen motsvarar förutsättningarna för den integrerade förvaltningen av kustområdet och hur en helhetsbetonad granskning av kusten kan stärkas med hjälp av målen.

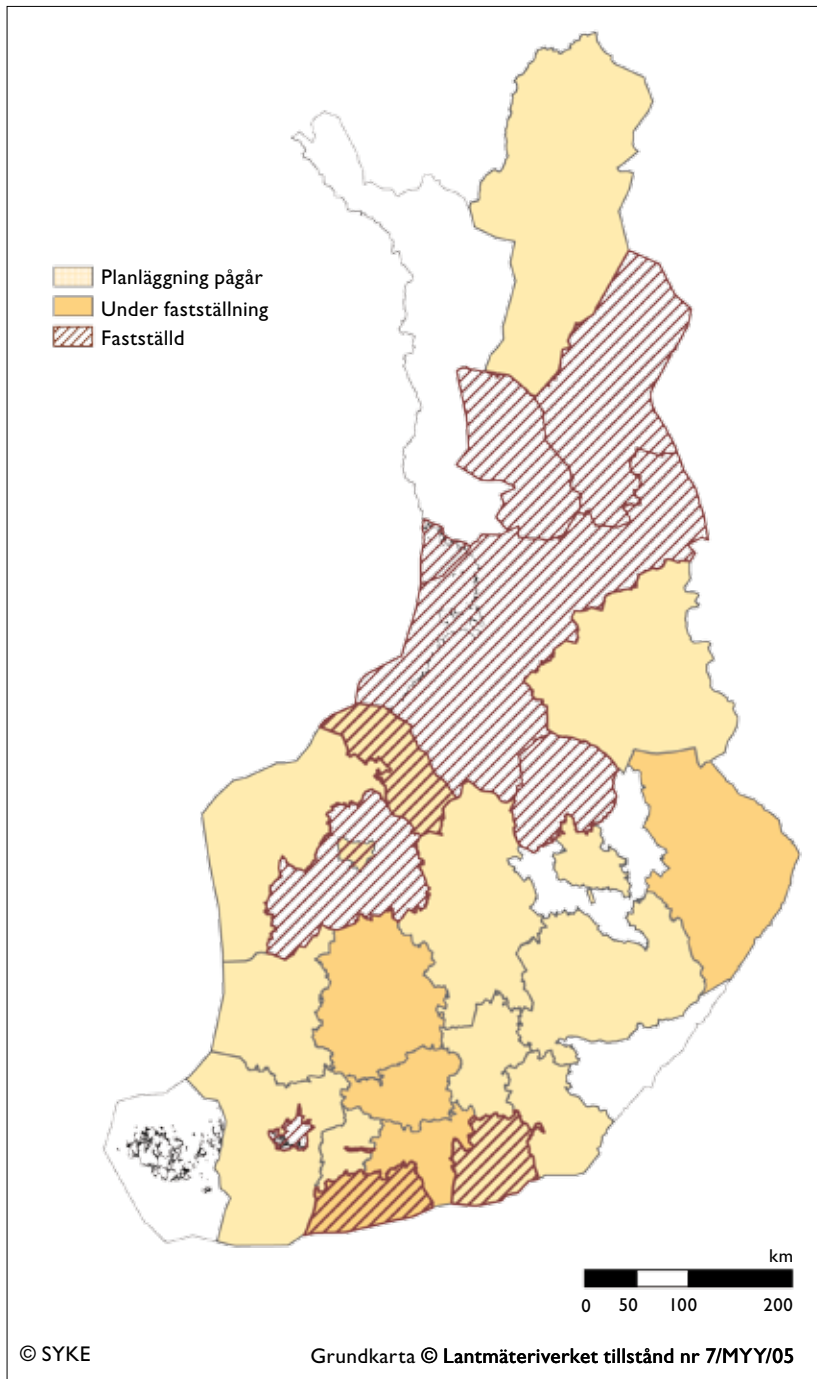
I samband med revideringen av de riksomfattande målen för områdesanvändningen är det möjligt att i behövlig mån inkludera en integrerad synvinkel på kustområdet i planeringen av landskapens och kommunernas områdesanvändning. För att främja en helhetsbetonad och strategisk planering av områdesanvändning borde landskapsförbunden undersöka hur man bättre kunde beakta växelverkan mellan havs- och landområdet i planeringen. Detta gäller i synnerhet förenandet av de olika intressen som riktas mot användningen av kusten. I planeringen kan man bedöma områdesanvändningens nuläge och kommande utveckling och förbereda sig för riskerna som hotar kustområdet.

Landskapsförbunden bedömer särskilt det eventuella behovet av en etapplandskapsplan som ska behandla kustområdets specialfrågor. Frågor som ska lösas i landskapsplanen och som har en speciell betydelse för kustområden är bland annat rekreativsmöjligheter, fastställande och skyddande av kustens kultur-, landskaps- och naturarvsobjekt, utveckling av planeringsprinciper som tjänar fritidsbebyggelsen, turismen och kustens näringsliv samt anpassning till klimatförändringens effekter på kusten. I landskapsplaneringen strävar man efter ekologiskt hållbar användning av kustområden och beaktar kustens naturvärden. Man fäster upp-

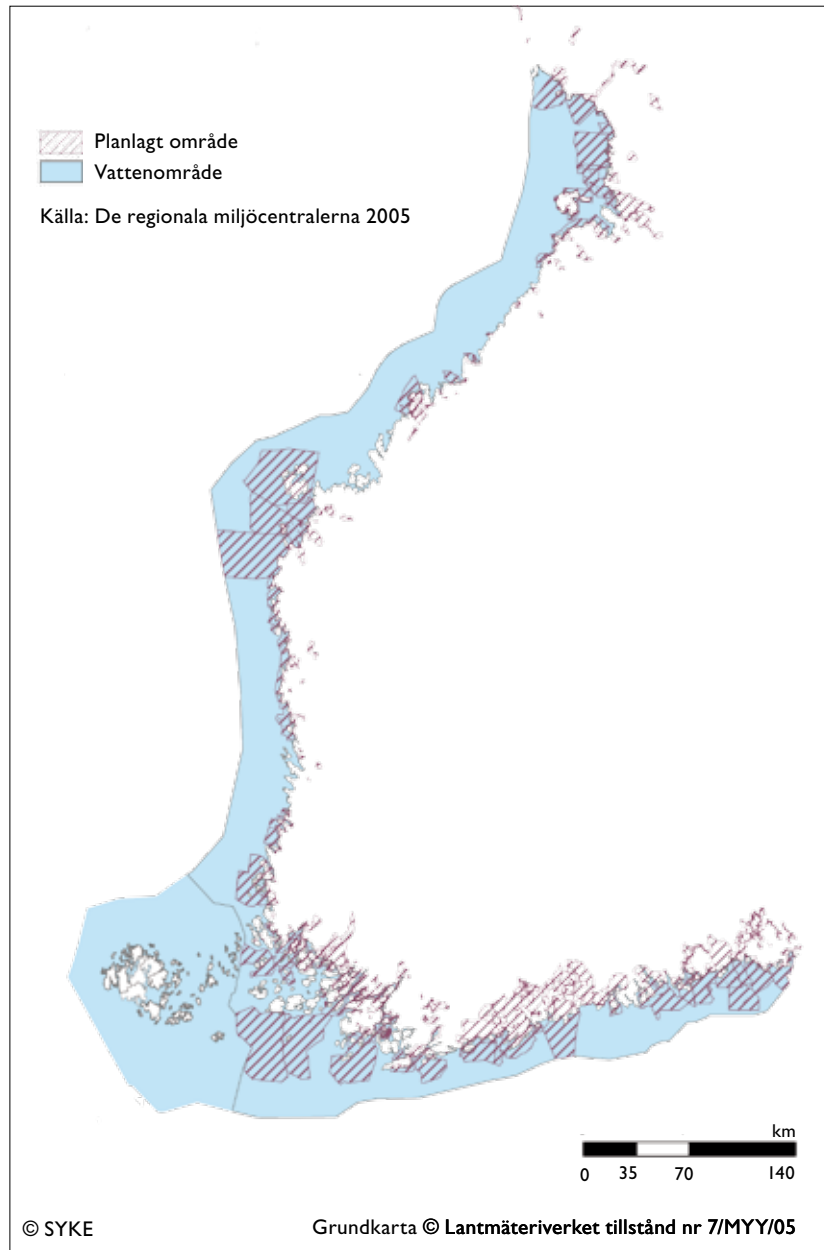
märksamhet vid bland annat bevarandet av ekologiska helheter och förbindelserna mellan dem.

Kommunerna försöker beakta den hållbara och planmässiga kustområdesförvaltningens behov i utarbetandet av general-, detalj- och strandplaner. I synnerhet ska man bedöma hur bra och täckande generalplanerna för kustområdet är och överväga möjligheterna att öka markanvändningens planmässighet på kusten med generalplanering. Förutom en generalplan för kommunens kustområde kan också en generalplan för hela kommunen eller en gemensam generalplan för flera kommuner komma i fråga.

I planering av områdesanvändning förenas olika intressen med varandra och med kustmiljöns krav. I princip försöker man placera de funktioner som påverkar vattnens och kustmiljöns tillstånd i områden där deras skadliga inverkan är så liten som möjligt. I planeringen och tillståndsförfaranden säkras kommunerna, landskapsförbunden och de regionala miljöcentralerna att verksamheten placeras på ett sätt som motsvarar miljöns krav och verksamhetens natur. Kustområden utvecklas så att de bevarar sin dragningskraft och ökar områdets livskraft. Med planering av områdesanvändning säkras kustmiljöernas kvalitet och byggandets planmässighet. Kustområdets trafiksystem sköts som en del av landskapets och kommunens planering av områdesanvändning. Också särskilda former av användning av kusten såsom försvarets, gränsbevakningens, brand- och räddningstjänstens och polisens funktioner säkras i planeringen av områdesanvändningen i kustområden med beaktande av de riksomfattande målen för områdesanvändning.

Landskapsplaneringssituationen i februari 2006.

Generalplaner som omfattar havsstrand 2005.

Växelverkan stärks i planering och beslutsfattande som gäller kustområdet.

Myndigheterna i kustområdet utnyttjar effektivt möjligheterna till samarbete, öppenhet och deltagande i planeringen och beslutsfattandet som rör kustområdet. De strävar efter följdriktighet i administrativa åtgärder och försöker aktivt skapa och förbättra samarbetet med andra myndigheter.

I glest bebyggda skärgårds- och kustområden ökar myndigheterna sitt samarbete och förenar resurser för att bevara sina handlingsmöjligheter i området. Myndigheterna söker sätt att bevara arbetsplatser i sjö- och kustområdet och utveckla sin verksamhet på ett sätt som främjar områdets säkerhet och tjänster. De sektoriella och regionala myndigheterna förbättrar sin inbördes kommunikation för att uppnå synergiförmåner och för att undvika åtgärder som motarbetar varandra.

Kvaliteten på beslutsfattandet förbättras och eventuella klagomål minskas genom att ge rådgivning, motivera besluten öppet och ta kustområdets invånare och viktigaste intressentgrupper med i planeringen. Viktiga instrument är bland annat bedömning av miljökonsekvenser, deltagande och konsekvensbedömning i samband med planläggning samt utarbetande av regionala kuststrategier och åtgärdsprogram. Vid sidan om befintlig lagstiftning som förutsätter deltagande och växelverkan och demokratiska medel borde man i synnerhet i kommunerna försöka stärka möjligheterna för medborgerlig påverkan.

Man förbereder sig för klimatförändringens effekter och för exceptionella situationer i kustområden.

Anpassningen till klimatförändringens effekter borde bli en del av planeringen av myndigheternas verksamhet i kustområden. Miljöministeriet, inrikesministeriet och jord- och skogsbruksministeriet tillsammans med områdenas kommuner och andra aktörer utreder kustområdenas anpassningsbehov, bestämmer om åtgärder i enlighet med dessa och följer den vetenskapliga utvecklingen i anslutning till klimatförändringen.

I planeringen av kustkommunernas markanvändning och byggande försöker man förutse klimatförändringens effekter och se till att de samhällen som är känsliga för klimatförändringen kommer att fungera i alla situationer. Det är viktigt att

följa rekommendationerna om lägsta höjderna för byggande och se till att nya objekt inte placeras i översvämningssområden. Det är också särskilt viktigt att planera och genomföra ekologiskt hållbara lösningar för absorbering och avledning av regnvatten i områden som ska byggas. I bebyggda områden förbereder man sig för eventuella problem med hjälp av utredningar, planer och reparationsåtgärder. Byggnadsbestämmelser utvärderas och preciseras efter behov och den förväntade utvecklingen.

I kustområden baserar sig hanteringen av översvämningssrisker på översvämningsskartor, riskbedömning och generalplaner för hantering av översvämningssrisker. Dessa planer utarbetas i första hand för identifierade riskobjekt. Med riskbedömningen kartläggs svårt evakuerbara objekt (sjukhus, åldringshem), för samhällets viktiga funktioner (vattenförsörjnings-, energi- och kommunikationssystem), miljöfarliga objekt (kemikalieförråd, gamla soptippar) och objekt för vilka översvämningar orsakar ekonomiska förluster. I generalplanerna har man också alternativa lösningar för skydd av befintliga objekt med översvämningssrisk. I kustområden är alternativa metoder bland annat bestående eller tillfälliga högvattenregleringskonstruktioner. De regionala miljöcentralerna ansvarar för planeringen av och förberedningen för översvämningsskydd och utför vid behov översvämningsskyddsåtgärder i samarbete med den kommunala räddningsmyndigheten och andra myndigheter och aktörer.

I kustområden måste man inte bara koncentrera sig på överraskande situationer utan mera än förut fundera på anpassning till ändringar på längre sikt och se till att det finns tillräckliga lokala förutsättningar för åtgärder och utveckling i anslutning till den nationella säkerheten.

Vid sidan om Finlands egna åtgärder försöker även Europeiska unionen hantera klimatförändringens verkningar. I det förslag för översvämningssdirektiv som är under beredning utvecklas bestämmelser om översvämningsskartläggning och riskhantering. Planeringen av hanteringen av översvämningssrisker ska integreras med planeringen av vattenpolitik enligt ramdirektivet, varvid det skulle utarbetas planer för hanteringen av översvämningssrisker i vattendragsområden. Direktivet skulle även gälla för områden vid havsstranden med betydande översvämningssrisker.

Ytterligare information

- Europaparlamentets och rådets rekommendation om genomförandet av en integrerad förvaltning av kustområden i Europa (2002/413/EG): <http://europa.eu.int/comm/environment/iczm>.
- www.miljo.fi >> Markanvändning- och byggande.
- Planering av strändernas markanvändning. Miljöhandledning 120sv. Miljöministeriet, Helsingfors 2005.
- Statsrådets beslut om de riksomfattande målen för områdesanvändning. Publikationsserie: Markanvändnings- och bygglagen 2000. Handledning 5. Miljöministeriet, Helsingfors 2000.
- Nationell klimatstrategi, Statsrådets redogörelse till riksdagen SRR 1/2001 rd samt Den nationella energi- och klimatstrategin (Riktlinjer för energi- och klimatpolitiken under den närmaste framtiden – en nationell strategi för verkställandet av Kyotoprotokollet, Statsrådets redogörelse till riksdagen (SRR 5/2005 rd).
- Ilmastomuutoksen kansallinen sopeutumistrategia (Den nationella strategin för anpassning till klimatförändringen), maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 1/2005.
- Ylimmät vedenkorkeudet ja sortumariskit ranta-alueille rakennettaessa, suositus alimmista rakentamiskorkeuksista (red. Markku Ollila). Ympäristöopas 52. Finlands miljöcentral, Helsingfors 2002.
- Slutrapport av storöversvämningsarbetsgruppen – ett förslag till åtgärder för minskandet av de skador som stora översvämnningar orsakar. Jord- och skogsbruksministeriets arbetsgruppspromemoria 2003:6:b, Helsingfors 2003.

6.2

Stärkande av kustområdets livskraft

MÅL

Kustområdet erbjuder bra förutsättningar för boende och utkomst.

Det finns hållbar näringsverksamhet i kustområdet.

RIKTLINJER

Livskraften, boendet och den ekonomiska verksamheten stärks genom att utnyttja kustens och skärgårdens egna dragningskraftsfaktorer och särdrag. Målet är att bevara bebyggelsen i kustområdet och upprätthålla arbetsplatser och de behövliga tjänsterna. Boendet och den ekonomiska verksamheten ska utvecklas i harmoni med miljön. Detta innebär att miljöns tillstånd förbättras så att den senare kan utgöra grunden för hållbar ekonomisk verksamhet. För att inte överskrida naturens bärkraft är det viktigt att beakta ekologiska helheter i näringsutövande, stöda deras funktion och utnyttja deras avkastning inom de gränser som ekosystemet tillåter. Näringsutövandet ska baseras på så god information om verksamhetens effekter på ekosystemen som möjligt.

I städer och växande tätorter är det viktigt för upprätthållandet av en trygg och bra livsmiljö att samordna bland annat hamnarnas, industrins och trafikens funktioner. Detta kräver planmässighet, bra samarbete och konsekvens av förvaltningsområdena. Myndigheternas stöd, invånarnas och organisationernas deltagande och företagens egen aktivitet är viktiga faktorer i bevarande och förbättrande av kustområdets livskraft och miljöns kvalitet både i landsbygden och i städerna. Samarbetet är nödvändigt för ändamålsenlig användning av resurser och för att bibehålla arbetsplatserna i kustens glest bebyggda områden.

För boendet, tillgången till tjänster, näringslivet och bevarandet av kulturmiljöer är fungerande förbindelser av största vikt. Stärkandet av livskraften förutsätter också täckande telekommunikationssystem som gör det möjligt att upprätthålla arbetsplatser och utveckla behövliga tjänster även i avlägsna kustområden.

MEDEL

Regionala näringsstrategier utarbetas.

Landskapens och regionernas organisationer för utveckling av näringar borde utarbeta en näringsstrategi för kustområdet antingen separat eller som en del av en mera omfattande strategi. I dess beredning utreds hur kustens särdrag och styrkor kan utnyttjas på ett hållbart sätt i utvecklandet av kustens och det angränsande områdets livskraft. Med hjälp av strategin strävar man efter att utveckla områdets livskraft målmedvetet och på längre sikt. Därtill ser man till att strategin samordnas med andra program och strategier för kustområdet.

Vid utarbetandet av näringsstrategin beaktas säkerställandet av den känsliga kustnaturen. Kustens kulturarv och naturvärden anses vara viktiga för områdets konkurrenskraft och bland annat för miljö- och landskapsbaserad näringsverksamhet. Målet är att stärka förutsättningarna för ett bra boende som gagnar näringslivet och är miljömässigt hållbart. Dessa förutsättningar är framför allt säkerhet, ren natur, trafik- och telekommunikationsförbindelser samt sätt att ordna de behövliga tjänsterna. Med instrument för landskapens och kommunernas områdesplanering är det möjligt att skapa förutsättningar för boende och näringar i kustområdet i enlighet med näringsstrategin.

I näringsstrategierna borde man skapa samarbete mellan kuststäder och områden kring dem för att uppnå de gemensamma målen. Växelverkan mellan kuststäder och den närliggande landsbygden kan utvecklas bland annat utgående från de möjligheter som närproduktionen och naturturismen erbjuder.

I kustområdet stöder myndigheterna företagar- och näringsidkarnas och invånarnas aktivitet och delaktighet i utarbetandet och genomförandet av näringsstrategin. I utvecklande av kommunens livskraft beaktar de kustkommuner som har ett stort antal fritidsbostäder inte bara sina fast boende invånare utan strävar även efter att mångsidigt beakta de fritidsboende som kommer till kommunen.

Företagarnas och näringsidkarnas nätverksbyggande främjas i kustområdet.

Arbetskrafts- och näringscentralerna bör ta ansvar för företagarnas nätverksbyggande i kustområdet. I synnerhet i gleset bebyggda kustområden ska TE-centralerna försöka förbättra kustföretagarnas nätverk och utveckla samarbetet inom näringsverksamheten i en riktning som gagnar området som helhet. Med hjälp av nätverksbyggandet kan kustens företag lösa problem i marknadsföring, produktutveckling samt andra problem som beror på företagets litenhet och förbättra regionens tjänsteutbud och konkurrenskraft.

Företagarnas och näringsidkarnas möjligheter till nätverksbyggande i kustområdet och de ekonomiska nyttor som dessa ger upphov till kan också ses som en del av kustområdets näringsstrategier.

Det ekosystembaserade tillvägagångssättet främjas och tillämpas på näringsutövandet i kustområdet.

I styrningen av kustområden betonas det ekosystembaserade tillvägagångssättet för att främja en hållbar användning av naturtillgångarna och kustområdets balanserade utveckling. Praktiska tillämpningar av det ekosystembaserade tillvägagångssättet utvecklas i olika sektorer. I naturresursnäringar som inte omfattas av miljötillståndsförfaranden, till exempel i fisket och lantbruket, som i hög grad regleras av EU, samt i skogsbruket utvecklas tillämpning av det ekosystembaserade tillvägagångssättet ytterligare.

Värden och utnyttjandet av naturresurser utvecklas innovativt i en mera hållbar riktning med hjälp av forskning. I styrningen tillämpas och främjas den bästa kunskapen och tekniken som finns till buds för att säkerställa ekosystemens funktion. I utvecklandet av förvaltningsmetoderna ser man till att man tillämpar den nyaste informationen om ekosystem, förbättrar informationsutbytet och kanaliserar finansiering och stöd i enlighet med det ekosystembaserade tillvägagångssättet. Kustområdets TE-centraler, landsbygdscentraler, skogscentraler och näringsorganisationer främjar hållbarheten i det lokala näringsutövandet och förbättringar i kustområdenas tillstånd med hjälp av rådgivning och information. De ser till att den ekonomiska verksamheten utvecklas på ett sätt som respekterar ekosystem och naturen och att det skapas olika

åtgärder som baserar sig på partnerskap och samarbete. De försöker också uppmuntra regionens näringsidkare att utnyttja sådana tillbudsstående stödformer som främjar hållbar användning av kustområdet. Man ser till att samarbetet mellan de praktiska aktörerna och förvaltningen och forskningen fungerar bra.

Kustområdets tillgänglighet förbättras.

Genom att utveckla land-, sjö- och telekommunikationsförbindelser förbättrar man kustområdets tillgänglighet och stöder kontinuiteten i boendet och näringsverksamheten i kustområdet. Trafikförbindelserna ordnas på ett hållbart sätt som beaktar boendet och näringslivet på kusten. Vägnätet utvecklas i harmoni med kustmiljön och på ett sätt som beaktar bebyggelsens, industrins, handelns, jord- och skogsbrukets och de andra näringarnas nuvarande och kommande trafikbehov. I utvecklandet av farleder beaktas inte bara näringslivet utan även fritidsbåtlivets behov. Också verksamhetsbetingelserna för de speciella användningsformer som stöder kustområdets näringsliv beaktas i utvecklandet av trafikförbindelserna. Kustområdets tillgänglighet och utvecklandet av trafiken granskas som en del av de regionala strategierna och åtgärdsprogrammen för integrerad förvaltning. De myndigheter som ansvarar för trafik och planläggning strävar efter att stärka kustområdenas livskraft.

Man ser till att kustområdet och skärgården får fungerande telekommunikationsförbindelser till hyfsat pris. Kustens lokala aktörer förmedlar information om de möjligheter som telekommunikationsförbindelserna erbjuder för företagsverksamheten och för invånarnas verksamhet och uträttande av ärenden. Landskapsförbund, kommuner och vägdistrikt strävar efter att utveckla telekommunikationsförbindelser enligt landskapsmässiga och kommunala strategier.

Ytterligare information

- Jukka-Pekka Jäppinen, Juha Seppälä, Jukka Salo: Ekosysteemilähestymistapa biodiversiteetin suojelussa, hoidossa ja kestävässä käytössä. Suomen ympäristö 733. Miljöministeriet, Helsingfors 2004.
- Det landsbygdspolitiska helhetsprogrammet 2005–2008. En livskraftig landsbygd – vårt gemensamma ansvar. Den landsbygdspolitiska samarbetsgruppens publikation 11/2004.
- Skärgårdsprogrammet 2003–2006. Öar, hav, sjöar, älvar och strandzonen som faktorer i regionalpolitiken. Inrikesministeriets publikation 1/2003.
- Statsrådets principbeslut om utvecklande av skärgården 2004–2006 (19.5.2004).
- www.intermin.fi >> svenska >> Regionutveckling.
- Jord- och skogsbruksministeriets strategi. Jord- och skogsbruksministeriets publikation 9/2005.

6.3

Förbättrande av kustmiljöns tillstånd

MÅL

Kustvattnens tillstånd är bra.

Kustnaturen är mångfaldig.

Kustområdets kulturmiljö och landskapets särdrag bevaras.

RIKTLINJER

För att förbättra kustvattnens tillstånd i Östersjön och motarbeta eutrofiering måste man med nationella och internationella åtgärder ytterligare minska på mängden näringsämnen och utsläpp som kommer i havet. Försämringen av kustvattnens tillstånd speciellt till följd av eutrofiering och de ökande olycksriskerna förutsätter skyddsåtgärder och effektivare verkställande av redan fattade beslut samt förberedning för hoten. Förbättrandet av Östersjöns och dess kustvattnens ekologiska tillstånd skapar också förutsättningar för vattennaturens mångfald och trivsamma kustområden. För att säkra kustnaturens och kulturmiljöns mångfald måste användningen av kustområdet anpassas till regionens särdrag och baseras på hållbart utnyttjande av naturresurserna.

Angelägenheten av skyddet av Östersjön återspeglas av programmet för skydd av Östersjön som regeringen godkände år 2002 och med vilket man vill stävja havets eutrofiering. För att nå ett bra ekologiskt tillstånd ställer man upp sex huvudsakliga målområden i programmet för skydd av Östersjön: motarbetande av eutrofiering, minskning av risker från farliga ämnen, minskning av olägenheter från användning av Östersjön, bevarande och ökande av naturens mångfald, förbättrande av miljömedvetenheten samt forskning och uppföljning. För fullföljande av skyddsprogrammet utarbetades ett åtgärdsprogram för skydd av Östersjön och inlandsvattnen år 2005. Dess nya åtgärder anknyter sig närmast till vattenskydd i lantbruk och minskning av avloppsutsläpp i gleset bebyggda områden. Utgångspunkterna för målen för minskning av utsläpp i Finlands program för skydd av Östersjön och det därtill anslutna åtgärdsprogrammet har fastställts med statsrådets principbeslut om vattenskyddets mål fram till år 2005 som styr vattenskyddsåtgärder.

MEDEL

Programmet för skydd av Östersjön genomförs och skyddet av kustvatten främjas i samarbete med de regionala aktörerna.

De ansvariga organisationer som angetts i det av statsrådet godkända programmet för skydd av Östersjön och i det åtgärdsprogram som utarbetats med stöd av skyddsprogrammet ansvarar för att programmen genomförs så effektivt som möjligt för att förbättra kustmiljöns tillstånd.

I beredningen av det följande målprogrammet för vattenskydd (Vattenskyddets riktlinjer 2015) försöker miljöministeriet inrikta mera åtgärder på minskning av risker från eutrofiering och farliga ämnen och på främjande av skydd av vattennaturen.

Vattenvårdsplaner utarbetas för kustens vattenvårdsområden före år 2009. Utarbetandet av planerna baserar sig på lagen om vattenvårdsförvaltningen som utfärdats i början av år 2005 för att verkställa EU:s ramdirektiv för vatten. För planeringen av vattenvården har fem vattenförvaltningsområden och två internationella vattenförvaltningsområden grundats. Åland utgör ett eget vattenförvaltningsområde och sköter självt om verkställandet av EU:s ramdirektiv för vatten. De regionala miljöcentralerna svarar för utarbetandet av vattenförvaltningsplanerna, men de utarbetas i samarbete med olika aktörer.

I planering av vattenvård bör man utveckla åtgärder med vilka ett gott tillstånd för vattnen kan uppnås före år 2015 och med vilka man kan säkerställa att vattnens tillstånd inte försämras. I vattenförvaltningsplanen fastställs regionens viktiga vattenskyddsbehov och planeras kostnadseffektiva åtgärder och medel för att uppnå miljömålen. I planeringen strävar man efter att utreda olika faktorerers totalinverkan på vattennaturen. Man strävar också efter en omfattande växelverkan med de olika intressentgrupperna. De av statsrådet godkända vattenförvaltningsplanerna styr myndigheternas verksamhet i förverkligandet av miljömålen. De regionala miljöcentralerna strävar efter att vattenförvaltningsplanerna samordnas med annan planering av kustområdet så bra som möjligt. För att säkra samarbetet har de regionala miljöcentralerna grundat samarbetsgrupper i vilka de viktigaste aktörerna som påverkar användningen och skyddet av vattnen är representerade. Också medborgare kan framföra sina synpunkter

i flera skeden under planeringen. För planeringen behövs ett omfattande kunskapsunderlag och det är också skäl att ytterligare utveckla uppföljningen av vattnen.

Risker från skadliga ämnen minskas i enlighet med Finlands program för skydd av Östersjön speciellt med förebyggande åtgärder och genom att förbättra de kunskapsmässiga färdigheterna. Risker från muddring av kustvattnen och deponering minskas i enlighet med miljöministeriets anvisning för muddring och deponering av muddermassor. Miljöministeriet följer upp och utvärderar följandet av anvisningarna för muddringar och stärker sin styrning vid behov för att minska de olägenheter som skadliga ämnen orsakar för människan och kustmiljön. Kustområdets industriella aktörer utnyttjar den bästa tillgängliga tekniken i sin verksamhet och fäster speciell uppmärksamhet vid att minska utsläppen av ämnen som är farliga eller belastande för kustmiljön. Också i småskalig näringsverksamhet tillämpas bästa tillgängliga med tanke på kustmiljön.

Man ser till att avloppsvattenhanteringen är effektiv också i kustens glest bebyggda områden.

I statsrådets förordning om behandling av hushålls-avloppsvatten i områden utanför vattenverkens avloppsnät (542/2003) ställs upp minimikrav för rening av avloppsvatten, planering och byggande av avloppsvattensystem samt deras användning och underhåll.

För att minska belastningen på vattendragen måste en stor del av avloppsvattensystemen i fastigheter som ligger utanför avloppsnätet effektiviseras. Fastighetsägarna måste vidta de åtgärder som krävs i förordningen och följa de angivna övergångstiderna.

Kustens regionala miljöcentraler och kommuner ansvarar för spridning av information om förordningens mål och vattenskyddet. Dessutom kan bland annat understöd för avfallshantering och stöd för fastigheternas gemensamma vattenförsörjningsprojekt i glest bebyggda områden användas som hjälp. I anslutning till avloppsvattenhantering kan kommunerna vid behov utfärda miljöskydds-föreskrifter som samordnats med byggnadsordningen och planbestämmelser.

Näringsbelastningen på vattnen minskas genom jordbrukets miljöstöd och rådgivning för odlarna.

Under den nya programperioden som börjar år 2007 utvecklas jordbrukets miljöstöd så att man får de största miljömässiga nyttorna på ett kostnadseffektivt sätt. Jordbrukets miljöstödsystem är den viktigaste metodarsenalen i jordbrukets miljöskydd. Om dess speciella stödåtgärder riktas rätt, anses de ge de största miljömässiga nyttorna. Även om man har försökt effektivisera stödssystemets verkningsfullhet och även om odlingspraxis har utvecklat sig positivt för vattenskyddet i flera avseenden, har jordbrukets belastning på vattendrag minskat långsammare än planerat.

Med miljöstödsystemet borde man eftersträva att eutrofieringen minskar, att vattenskyddsåtgärderna riktas på problemområden bättre än tidigare och att man ser till att systemet effektivt förhindrar erosion och urlakning. Utredning av utsläppens effekter, riktandet av stödet på de rätta åtgärderna med tanke på skyddet av kustvattnen samt utveckling av uppmuntrande stödformer förutsätter att man beaktar de lokala naturförhållandena, utvecklar den gårdsspecifika planeringen och följer upp både åtgärder och deras effekter. I beredningen av stödssystemet beaktar miljöministeriet och jord- och skogsbruksministeriet utvärderingsresultaten från målprogrammet för vattenskyddet av år 2005 och strävar efter enhetlighet med beredningen av vattenskyddets riktlinjer fram till år 2015.

Lantbrukets rådgivningsmyndigheter, TE-centraler och landsbygds- och skogscentraler, styr jord- och skogsbruket i en mera effektiv riktning ur vattenskyddets synvinkel bland annat genom engagerande och gårdsspecifik planering, rådgivning och till aktörerna riktad utbildning. I utbildning och rådgivning i anslutning till vattenskyddsåtgärder koncentrerar sig jordbruks- och miljömyndigheterna speciellt på de åtgärder med vilka man effektivast kan påverka regionens problem.

Skyddet av kustnaturens mångfald främjas.

De ansvariga organisationer och aktörer som specificerats i Finlands program för skydd av Östersjön genomför skyddsprogrammet och det åtgärdsprogram som utarbetats med stöd av skyddsprogrammet för att bevara och öka naturens mångfald i kustområden. På det sätt som angetts i skyddsprogrammet iståndsätter och vårdar man bland annat Östersjöregionens karakteristiska naturtyper, minskar olägenheter från främmande arter och försöker återupprätta stammar av utrotningshotade arter. Det är nödvändigt för naturens mångfald att minska belastningen på Östersjön, speciellt Finska viken och Skärgårdshavet, och minimera miljöriskerna från sjötrafiken och sådana funktioner som ligger nära kusten.

Miljöministeriet främjar sjö- och kustområdenas mångfaldsmål och den integrerade kustområdesförvaltningens perspektiv i det kommande nationella åtgärdsprogrammet för naturens mångfald för åren 2007–2010. När landskapsförbunden och andra aktörer utarbetar lokala strategier och åtgärdsprogram för integrerad förvaltning beaktar de skyddet av kustnaturen och föreslår åtgärder för bevarande och främjande av mångfalden. Forststyrelsen sköter naturskyddsområdena och de Naturaområden som förvaltas av staten. Skyddet av kustnaturen sker i samarbete med olika forskningsinstitutioner. Kulturhistoriskt rika landskaps- och naturtyper som uppstått med skärgårdskulturen återupprättas i synnerhet i havsområdenas nationalparker och andra naturskyddsområden och biosfärområden. Samtidigt skapas ytterligare förutsättningar för utveckling av nya tjänster, i synnerhet turismtjänster.

För att uppnå och bibehålla en gynnsam skyddsnivå för naturtyper och arter behöver man bättre information om de submarina naturtypernas omfattning och utbredning. Med hjälp av forskningsresultat är det möjligt att bättre planera användningen av marina naturresurser på ett sätt som gör det möjligt att säkra skyddsnivån för värdefulla naturtyper och arter. För att producera den behövliga informationen utförs en inventering av undervattensnaturens mångfald vid den finska kusten inom ramen för VELMU-programmet som startats år 2004.

Beaktandet av kulturmiljön och landskapets värden i kustområdet främjas.

I beredningen av den integrerade förvaltningens strategier och åtgärdsprogram inkluderas en bedömning av områdets värdefulla kustlandskap och kulturmiljöer och utreds möjligheterna att vårda, bevara och nyttja dem. I strategier och åtgärdsprogram beaktas det kulturarv och de kulturmiljöer som är typiska för skärgårds- och kustområden som speciella styrkor med hjälp av vilka förutsättningarna för kustområdets livskraft, rekreationsanvändning och turism utvecklas. Till stöd för detta behövs information om kustens kulturmiljöer, landskap, byggnadsarv och submarina fornlämningar.

Kustkommuner ges stöd för bevarande och utnyttjande av särdragen i deras kulturmiljö. Kustområdets jordbrukare uppmanas att ingå avtal om specialstöd för att sköta om lantbruksmiljöns mångfald, kulturarv och landskapliga värden och att göra investeringar för att bevara traditionella strukturer och konstruktioner. Jordbrukets miljöstödsystem är emellertid inte ensamt tillräckligt att säkerställa underhållet, bevarandet och återställandet av kustens landskap och kulturbiotoper utan detta förutsätter utvecklandet av en ny slags metodarsenal.

Nationella inventeringar av kulturmiljö och landskap beaktas i planering av områdesanvändning i kustområdet. Landskapsförbunden och kommunerna beaktar värdena och särdragen i kustens landskap, bebyggda miljö och kulturarv i planläggningen. Regionala miljöcentraler främjar underhåll av nationellt betydande kulturmiljöer och landskap i kustområdet.

Man förbereder sig för miljöolyckor.

Finland försöker förbättra harmonisering av åtgärder och metoder i anslutning till transporter i Östersjöregionen och utveckla samarbetet i oljebekämpning med andra Östersjöstater. Man försöker också öka sjösäkerheten och minska olycksrisker genom att aktivt påverka därtill anknuten reglering och åtgärder inom ramen för EU och internationella organisationer. På nationell nivå är det viktigt att utreda oljetransporternas risker och utveckla den förebyggande riskhanteringen.

Trafik- och miljömyndigheterna strävar efter att förbättra sjöfartens säkerhet och det därtill anknutna skyddet av Östersjön och dess kustmiljö. Aktörer som är viktiga för bekämpning av miljöolyckor på regional nivå samt kommuner, regionala miljöcentraler och andra myndigheter som ansvarar för kustens säkerhet förbereder sig gemensamt för olyckssituationer och försöker utreda olycksrisker. Hamnarna förbereder sig för olyckor och tar effektivt hand om mottagning och hantering av fartygsavfall. Man ser till att det finns tillräckliga resurser för oljebekämpning i kustområdet och säkrar de tekniska färdigheternas kvalitet och snabb tillgång till utrustning och personal i kust- och skärgårdsområden. Frivillig verksamhet, till exempel frivilliga oljebekämpningstrupper, anses vara viktiga i bekämpning av miljöolyckor.

Ytterligare information

- Statsrådets principbeslut om Finlands program för skydd av Östersjön (26.4.2002). Suomen ympäristö 569. Miljöministeriet, Helsingfors 2002.
- Handlingsprogram för skydd av Östersjön och inlandsvattnen. Suomen ympäristö 771. Miljöministeriet, Helsingfors 2005.
- Statsrådets principbeslut om målen för skydd av vattnen (19.3.1998). Suomen ympäristö 226. Miljöministeriet, Helsingfors 1998.
- Lag om vattenvårdsförvaltningen (1299/2004).
- Direktiv om ram för åtgärder på vattenpolitikens område (2000/60/EG). www.miljo.fi >> Miljövård.
- Statsrådets förordning om behandling av hushållsavloppsvatten i områden utanför vattenverkens avloppsnät (542/2003).
- Det nationella handlingsprogrammet för biologisk mångfald i Finland 1997–2005. Suomen ympäristö 137. Miljöministeriet, Helsingfors 1997.
- Statsrådets principbeslut om handlingsplanen för att säkra biodiversiteten i skogarna i södra Finland, västra delen av Uleåborgs län och sydvästra delen av Lapplands län (23.10.2002) samt Metso-programmets webbsidor: <http://www.mmm.fi/metso>.
- Den europeiska landskapskonventionen (Florens 2000) samt Regeringens proposition till Riksdagen om godkännande av den europeiska landskapskonventionen samt med förslag till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i konventionen som hör till området för lagstiftningen (RP 73/2005).
- Valtakunnalliset kulttuuriperintöinventoinnit: Rakennettu kulttuuriympäristö. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt. Museovirasto, Rakennushistorian osaston julkaisu 16, 2:a upplagan Helsingfors 1998; Landskapsområdesarbetsgruppens betänkande I. Landskapsvård. Miljöministeriet, miljöskyddsavdelningen, betänkande 66/1992. Helsingfors 1993; Betänkande II av arbetsgruppen för landskapsområden. Värdefulla landskapsområden, Miljöministeriet, miljöskyddsavdelningen, betänkande 66/1992. Helsingfors 1993; Förhistoriska skyddsområden som är betydelsefulla för hela landet. Planläggnings- och byggnadsavdelningen, meddelanden 3/1983.
- Naturskyddsprogram: statsrådets principbeslut om lundskyddsprogrammet (1989), statsrådets principbeslut om programmet för skydd av fågelrika insjöar och havsvikar (1982), statsrådets principbeslut om strandskyddsprogrammet (1990), statsrådets principbeslut om basprogrammet för myrskydd (1979 och 1981), statsrådets principbeslut om skyddsprogrammet för gamla skogar (1996), statsrådets principbeslut om programmet för utvecklande av nationalsparks- och naturparksnätet (1978), statsrådets principbeslut om ett skyddsprogram för åsar (1984).
- Statsrådets principbeslut om nationellt värdefulla landskapsområden (5.1.1995).
- Anvisningar för muddring och deponering av muddermassor, Ympäristöopas 117. Miljöministeriet, Helsingfors 2004.
- Veden varassa. Suomen vesiluonnon monimuotoisuus (red. Mari Walls och Liisa Rönkä). Edita, Helsingfors 2004.

6.4

Utveckling av rekreativsmöjligheter

MÅL

Kustområdet har mångsidiga och tillräckliga rekreativsmöjligheter.

RIKTLINJER

Möjligheter till rekreation i det fria skall utnyttjas på ett mångsidigt sätt i kustområdet. Förutom rekreativområdenas antal och läge ska man fästa uppmärksamhet vid effektivt utnyttjande av de befintliga möjligheterna till rekreation och till nivån på rekreationstjänster. I synnerhet i starkt växande områden och i anslutning till tät fritidsbebyggelse bör man se till att ökad rekreativ användning sammanjämkas med annan användning av kustområdet och att tillräckligt stora områden reserveras för rekreation. I utvecklingen av rekreativområden är det viktigt att försöka bevara den permanenta bebyggelsen i kustområdet och att beakta invånarnas behov och arbetsmöjligheter och försöka öka områdets kvalitet och dragningskraft.

Möjligheter till rekreation ska utvecklas på ett hållbart sätt och i harmoni med naturförhållandena på kusten. Åtgärdernas följdriktighet och samarbetsmöjligheterna mellan de aktörer som har att göra med rekreativ användning ska förbättras.

MEDEL

Behoven av rekreativ användning och utbudet av rekreativområden utreds

Som samarbete mellan miljöministeriet och de regionala aktörerna genomförs ett projekt där man utreder kvantiteten, kvaliteten och tillgängligheten för de områden som reserverats för rekreation i kustområdet. Dessutom bedöms efterfrågan och behov som har att göra med rekreativ användning. Syftet är att utreda om det finns tillräckligt med rekreativområden i kustområdet för olika behov. Aktörerna inom rekreativ användning samt landskapsförbunden, kommunerna, Forststyrelsen och rekreativområdesföreningarna utnyttjar utredningens resultat när de planerar rekreativ användning och därtill anknuten finansiering och områdesanvändning.

Särskild uppmärksamhet fästs vid säkerställandet av rekreativområden i tillväxtområden och i områden med tät fritidsbebyggelse på kusten. I planeringen av områdesanvändningen beaktar landskapsförbund och kommuner att det ska finnas tillräckligt med tillgänglig fri strand i synnerhet i de områden där kusten används mycket. Kustkommunerna, rekreativområdesföreningarna och Forststyrelsen ansvarar för guidning och kvaliteten på service i naturskyddsområden för att förbättra områdenas dragningskraft och för att öka medvetenheten om den hållbara rekreativ användningen av kustområdet. De följer också systematiskt upp användning av objekt, tjänstebehov och ändringar i efterfrågan. I enlighet med naturturismens principer försöker de dessutom utveckla rekreativområden så att användningstrycken styrs till områden där kustens naturvärden är minst känsliga och se till att det finns tillgång till mera utsträckta rekreativförbindelser och rutter.

I kustområden balanseras koordinering av rekreativ behovet med annan områdesanvändning. Bland annat de regionala miljöcentralerna och Forststyrelsen som utarbetar vård- och användningsplaner för Natura 2000-områden beaktar koordineringsmålet och strävar efter att man inte bara säkerställer de primära skyddsmålen utan också granskar områdena ur rekreativ användningens synvinkel. I samarbete med Forststyrelsen utreder miljöministeriet sjö- och kustnationalparkers utvidgningsbehov och -möjligheter. Som stöd

för planeringen av områdesanvändningen utreder miljöministeriet kustens slutenhet.

Man följer handlingsprogrammet för främjande av rekreationen i det fria och naturturismen.

Statsrådets principbeslut om ett handlingsprogram för utveckling av rekreationen i det fria och av naturturismen föreslår åtgärder med vilka ansvar kan klarläggas och målen samordnas, förutsättningarna att agera i naturen förbättras och dragningskraftsfaktorerna bevaras, produktifieringen och samarbetet utvecklas samt efterfrågeinriktningen, kunskapen och kunnandet ökas.

Stödet för utveckling av kustområdets rekreativsmöjligheter ökas.

Staten och kommunerna bör säkerställa ett tillräckligt stöd för förbättrandet av kustområdets rekreativsmöjligheter och deras servicenivå. Aktörerna inom rekreativsanvändningen försöker effektivt kanalisera de intäkter som man får från naturturismen och användarna till främjandet av vård och hållbar användning av rekreativsområdena.

Ansvarerna hos aktörerna inom rekreativsanvändningen identifieras och samarbetet förbättras.

Ministerierna, landskapsförbunden och kommunerna strävar efter att klarlägga arbetsfördelningen mellan aktörerna inom rekreativsanvändningen för att förbättra uppfattningen om olika aktörers ställning och uppgifter på nationell och lokal nivå. Kustområdets kommuner och de privata verksamhetsutövarna inom rekreativsanvändningen och naturturismen strävar efter att samarbeta regionalt, skapa nätverk och utreda möjligheterna att bilda gemensamma rekreativsområdesföreningar för kustkommuner. Lokala aktörers samarbete borde intensifieras i synnerhet i sådana kustkommuner i vilka den näringsverksamhet som baserar sig på rekreativsanvändning av naturen är betydande.

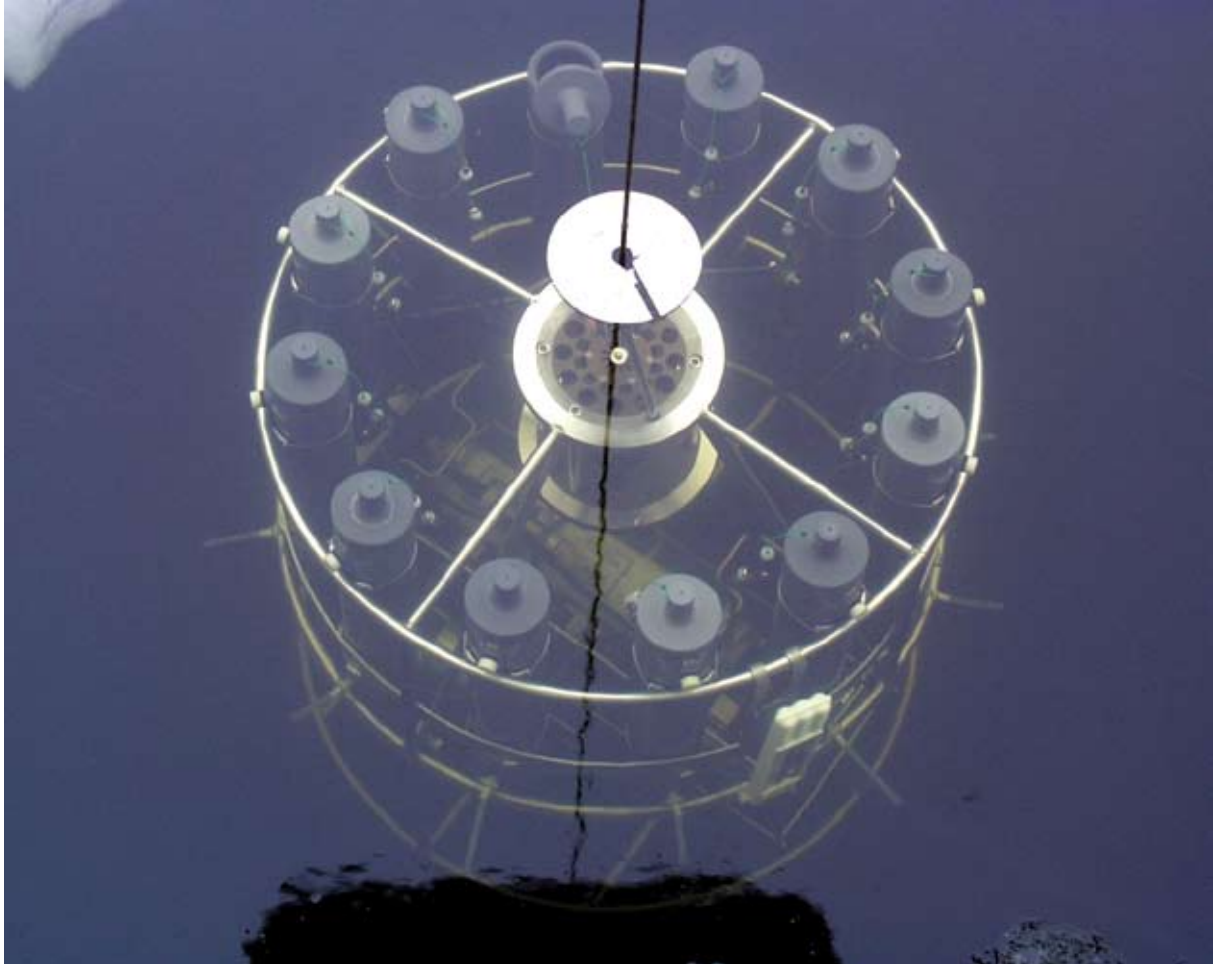
För att främja engagerande planering borde kommuner och landskapsförbund ge användarna av kustområdena möjligheter att framlägga sina önskemål och behov i anknytning till rekreativsområden och framföra sina synpunkter på rekreativsmöjligheternas tillräcklighet.

Förverkligandet av allemansrätten säkerställs.

I praktiken förutsätter säkrandet av allemansrätten att det största efterfrågetrycket styrs till rekreativsområden och rutter med tillräcklig naturvård och kompletterande tjänster, såsom avfallshantering. I planering av markanvändning och styrning av byggande fästs uppmärksamhet vid att det finns tillräckligt med obebyggda områden och ser till att funktionerna placeras så att det även återstår tillräckligt med fria områden för allemansrättsbaserad rekreativsanvändning av naturen. Man ser till att det finns tillräckligt med rutter för sjötrafikanter, grundtjänster och möjligheter till strandhugg och dessa ses som viktiga mål i styrning av allmän användning av vattnen.

Ytterligare information

- Statsrådets principbeslut om ett handlingsprogram för utveckling av rekreationen i det fria och av naturturismen (13.2.2003)
- www.utinaturen.fi
- Allemansrätten, frihet och ansvar går hand i hand (red.) Pekka Tuunanen. Miljöministeriets broschyr, Helsingfors 2003.
- Maa- ja metsätalousministeriön vapaa-ajan kalatalouden kehittämisstrategia. Virkistyskallastus Suomessa nyt ja tulevaisuudessa. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 58/2002.
- Principerna för hållbar turism på naturskyddsområden: www.metsa.fi.

6.5

Förbättrande av tillgången till information

MÅL

Det finns pålitlig information som grund för beslut om kustområdet.

Användarna av kustområdet känner till kustens specialförhållanden och beaktar dem i sin verksamhet.

RIKTLINJER

Vården och utnyttjandet av kustens ekosystem och användningen av naturresurser ska basera sig på forskningsresultat om ekosystemens funktion och på uppföljning av miljöns tillstånd. Med hjälp av informationen är det möjligt att styra förvaltningen av kustområdet i önskad riktning och förbättra färdigheterna att reagera flexibelt på överraskande situationer. Målet är att förbättra kustmiljöns tillstånd, inrikta den ekonomiska verksamheten på ett sätt som respekterar kustens natur och miljö samt uppväcka intresse mot den egna livsmiljön.

Ett gemensamt kunskapsunderlag är en väsentligt viktig faktor när det gäller att samordna förvaltningsområdenas funktioner och samarbete. Ett effektivt utnyttjande av information förutsätter också att man delar information och kan tillämpa den. Det är viktigt att informationen konkretiseras i den praktiska verksamheten, till exempel i utövande av naturresursnäringar, i de förvaltningsprojekt som genomförs på kusten samt i planering av användning av kustområden. Invånarnas, föreningarnas och de andra berörda parternas deltagande förutsätter att informationen presenteras klart. En klar och åskådliggjord information om kustområdets tillstånd och verksamhetens effekter ökar också den allmänna miljömedvetenheten hos användarna av kustområdet.

MEDEL

Brister i informationen om kustområdet identifieras och rättas till.

Man identifierar de största bristerna i den befintliga informationen och utreder de viktigaste informationsbehoven som gäller den integrerade förvaltningen av kustområdena. På basis av detta styrs forskningen att bättre motsvara behovet av information och inriktar finansieringen i synnerhet med tanke på behovet av integrerad kustområdesförvaltning.

Det behövs mera information speciellt om anpassningen till klimatförändringen och dess inverkan på kusterna, om de skadliga ämnens egenskaper och eventuella förekomst i kustmiljön samt om kustens kulturmiljöer och de submarina fornlämningarna vid kusten. För bedömning av en gynnsam skyddsnivå för marina naturtyper och som basis för ytterligare åtgärder behövs ny information om submarina naturtyper och arter. För att anskaffa information genomför miljöministeriet ett program för inventering av den marina undervattensmiljön (VELMU). Den resulterande informationen gör det lättare att utnyttja naturresurser och planera naturskyddet. Informationen om värdefulla naturområden kan användas i planering av integrerad förvaltning av kustområden, bedömning av miljökonsekvenser och bland annat i bekämpning och rening av olje- och kemikalieolyckor. Det är meningen att inventeringsprogrammet genomförs på Finlands kuster före slutet av år 2014.

Bristen på information kommer inte att hindra eller fördröja skridandet till åtgärder som är nödvändiga för kustmiljön.

Uppföljningen av kustområdets tillstånd och tillämpningen av informationen förbättras.

För att utveckla uppföljningen av kustområdenas tillstånd borde man klarlägga nuläget för den uppföljning som utförs på kusterna samt uppföljningens föremål och omfattning. För att få pålitlig information om kustområdet är det viktigt vid utvecklandet av uppföljningen att säkra att den är baserad på tillräckligt långa tidsserier.

När informationens kvalitet och kvantitet blir bättre, anpassar olika sektorer sin verksamhet till de nya uppfattningarna. Myndigheter som fattar

beslut om kustområdet tillämpar den nya informationen och styr verksamheten smidigt i den riktning som uppföljningsresultaten visar. Informationens tillämpningsbarhet och dess praktiska betydelse främjas genom utvecklandet av mekanismer med hjälp av vilka det blir lättare att ta i bruk ny information inom olika sektorer och utnyttja den som en del av verksamheten i kustområdet. De som bedriver forskning om kustområdet försöker förmedla forskningens och uppföljningens resultat till beslutsfattarna och tar upp forskningens behov.

De regionala miljöcentralerna följer upp verksamhetens verkningar och förändringarna i kustområdets tillstånd. I miljöförvaltningen utreds, hur man kommer att följa upp den integrerade kustområdesförvaltningens framskridande.

Det gemensamma kunskapsunderlaget hos kustområdets myndigheter stärks.

De myndigheter som förvaltar de geografiska uppgifterna om kustområdet strävar efter att öka dessa uppgifters tillgänglighet och förenlighet. Vederbörande ministerier skapar en gemensam infrastruktur för geografisk information, när direktivet om detta (INSPIRE) blivit utfärdat, och ser till att infrastrukturerna för geografisk information är sinsemellan förenliga. Lokala myndigheter betonar utbytet av information i sin verksamhet, delar information till andra myndigheter och försöker göra informationen avgiftsfri.

I förfarandet vid miljökonsekvensbedömning säkerställs och samlas tillräckliga uppgifter om projekten i kustområdet samt utreds och bedöms miljökonsekvenserna av myndigheternas planer och program i kustområdet. Myndigheter utnyttjar och uppdaterar existerande naturutredningar och naturkartläggningar samt regionala inventeringar av kultur- och naturarv för att styra verksamheten på ett hållbart sätt.

Myndigheter sköter om ändamålsenlig information i exceptionella förhållanden och situationer. För att påskynda verksamheten vid olycksfall är det skäl att fästa uppmärksamhet vid en entydig definiering av adress- och platsuppgifter i kustens glest bebyggda områden samt förbättra bland annat möjligheterna till positionsbestämning i rekreationsområden.

Informationen bearbetas och sprids för att främja deltagandet.

De myndigheter som fattar beslut om kustområdet fäster speciell vikt vid öppenheten i beslutsfattandet och planeringen samt på distribueringen av grundläggande information om verksamheten i en förståelig form. För att främja deltagande och öppenhet informerar myndigheterna aktivt om planer och projekt som rör kustområdet. Därtill ser de till att informationen åskådliggörs. I kustens tvåspråkiga områden ser myndigheterna till att informationen och deltagandemöjligheterna finns tillgängliga både på finska och på svenska.

I utarbetande av lokala strategier och åtgärdsprogram för integrerad förvaltning fästs speciell vikt vid tillgång till den information som används som stöd i beredningen. För att sprida information om kustområdet i samband med planeringen av regionala strategier kan är det möjligt att bedöma behoven av och möjligheterna till grundandet av speciella databanker.

För att förbättra tillgången till offentlig information om kustområdet borde miljöförvaltningen och andra förvaltningsområden utreda möjligheterna att samla ihop sina egna uppgifter om kustmiljön. I mån av möjligheter borde de dessutom säkra informationens kompatibilitet och bearbeta och sprida enhetlig information om kustmiljön speciellt via internet. Myndigheter, organisationer och projekt sköter om uppdateringen av de uppgifter som sprids via internet.

Medvetenheten om kustmiljön förbättras som en del av fostran och utbildning.

Kunskaperna och medvetenheten om kustområdets specialfrågor måste utvecklas. Man ska också utveckla det kunnande som behövs för att förvalta området på ett hållbart sätt. Högskolorna måste ge undervisning om integrerad förvaltning av kustområdet och tillfredsställa de kunskapsmässiga behov som detta förutsätter. Kustområdets yrkesläroanstalter måste beakta kustnaturens och kulturmiljöns särdrag i sin undervisning och tillämpa principerna och metoderna för integrerad förvaltning, till exempel det ekosystembaserade tillvägagångssättet, och på det viset stärka förutsettningarna för aktiviteten på kusten.

Finland har förbundet sig till Baltic 21E-programmet, som Östersjöländernas undervisningsministrar godkände år 2002 och enligt vilket synpunkterna om hållbar utveckling skall utgöra en naturlig och bestående del av ländernas utbildningssystem. I de nya grunderna för läroplanerna i den grundläggande utbildningen och gymnasiet har främjandet av en hållbar utveckling inkluderats i alla läroämnen, och i yrkesutbildningen utgör miljövänliga arbets- och tillvägagångssätt en del av yrkeskunnandet.

Kännedomen om kustområdet och dess natur kan förbättras genom den undervisning och fostran som ges i naturskolor, naturcentrum och miljöskolor. Den information och utbildning som förmedlas av föreningars och olika verksamhetsutövers organisationer har en stor betydelse. De erbjuder också viktiga möjligheter till deltagande. Föreningar och frivilliga organisationer ska, i mån av möjlighet, ta fram kustperspektivet i sin verksamhet och utbildning. Också föreningarnas – och även medborgarnas – beredskap och möjligheter att agera i olycksfallssituationer och naturkatastrofer ska förbättras.

Ytterligare information

- Direktiv om upprättande av en infrastruktur för geografisk information (INSPIRE) i gemenskap, (2004/516/EG): www.mmm.fi.
- www.miljo.fi.
- Programmet för inventering av de:n marina undervattensmiljön www.ymparisto.fi/velmu
- Österjöportalen: <http://www.fimr.fi/fi/itamerikanta.html>.
- Den finländska miljöns och det finländska samhällets förmåga att anpassa sig till klimatförändringen, FINADAPT. www.ymparisto.fi.
- Sydvästra Finlands regionala GIS-service och -nätverk Lounaispaikka: www.lounaispaikka.fi.
- Sarvala, M. & Sarvala J. (red.): Miten voit, Selkämeri? Ympäristön tila Lounais-Suomessa 4. Sydöstra Finlands miljöcentral 2005.
- Kronholm, M., Albertsson, J. & Laine, A. (red.): Perämeri Life. Handlingsprogram för Bottenviken. Länsstyrelsen i Norrbottens län, rapportserie 1/2005.
- Vuorinen E. & Hyttiäinen U. (red): Karjaanjoen vesistö, Eläköön vesi! Lohjan ympäristölautakunta, julkaisu 7/2005.
- Strategin för främjande av hållbar utveckling och utbildning och planen för dess verkställighet för åren 2006–2014. Utbildningssektionen inom kommittén för hållbar utveckling 15.3.2006.

6.6

Stärkande av samarbetet i Östersjöregionen

MÅL

Östersjöregionen är föregångare i integrerad förvaltning av kustområden.

RIKTLINJER

Förbättrandet av Östersjöns och dess kustmiljöns tillstånd förutsätter förutom nationella åtgärder av Östersjöns kuststater även gemensamt överenskomna mål och motsvarande åtgärder. Miljöproblemen och naturen följer inte staternas gränser, varför Östersjöns kustområden står inför flera gemensamma utmaningar. Dyliga hot är bland annat förorening och eutrofiering av sjön, främmande arter, naturkatastrofer och olje- och kemikalieolyckor. Också utnyttjandet av Östersjöns naturresurser och användningen av sjöområdet påverkar hela Östersjöregionen. För att samordna funktionerna och anpassa dem till miljön krävs internationellt samarbete, gemensamma tillvägagångssätt och avtal.

Havets tillstånd är en betydande faktor för konkurrenskraften i hela Östersjöregionen. Östersjöns avrinningsområde är ett betydande centrum för social, ekonomisk och kulturell verksamhet, och dess dynamik och tillväxtpotential har ytterligare förstärkts i och med EU:s utvidgning. För att skapa en gemensam uppfattning om den integrerade förvaltningen av kustområden och utveckla den behövliga regleringen behövs allt effektivare samarbete och dialog i Östersjöregionen mellan befintliga samarbetsorgan, EG:s organ, de internationella aktörerna i Östersjöregionen, Östersjöns andra kuststater och deras viktigaste intressentgrupper.

MEDEL

Östersjöns ställning i den globala verksamhetsmiljön stärks.

EU-medlemsländerna i Östersjöregionen försöker tillsammans påverka Östersjöregionens utveckling och dess ställning i Europa och världen. Med samarbetet förbättras samordnandet av användningen av sjöområdet och påverkas sådana statsgränser överskridande problem och hot som inte kan förebyggas enbart med unilaterala åtgärder. Medlemsstaterna utvecklar och främjar den integrerade kustområdesförvaltningen utgående från kustens behov och särdrag. De påverkar aktivt styrningen av EU:s sjö- och kustområden, såsom den havspolitik som är under utveckling, och verkställer gemenskapens direktiv om en marin strategi när det utfärdats. Medlemsstaterna främjar kustområdenas hållbara utveckling också i utarbetandet av annan EU-politik. Europeiska unionen strävar aktivt efter att främja samarbetet med Ryssland i frågor som gäller den integrerade förvaltningen av Östersjön.

Östersjöns kuststater främjar aktivt en växelverkan mellan regionens redan existerande samarbetsorgan, av vilka de viktigaste är CBSS, HELCOM, VASAB, Nordiska ministerrådet och Baltic 21, och försöker skapa ett starkt samförstånd hos dessa aktörer om målen, problemen och de behövliga åtgärderna i utvecklandet av Östersjöns kustområden. Inom ramen för samarbetsorganen intensifierar kuststaterna konsekvent samarbetet mellan internationella aktörer för samordnande av kustförvaltningen, säkerställer verkställandet av de gemensamt överenskomna åtgärderna och styr medel till genomförande av en hållbar förvaltning av Östersjöns kustområden. Ett ekosystembaserat tillvägagångssätt och en strategisk planering av kustområdet främjas i Östersjöns kustområden.

Kustområdets tillstånd förbättras med internationella åtgärder.

Via EU, HELCOM, internationella finansinrättningar och annat internationellt samarbete bidrar Finland till förbättring av Östersjöns ekologiska tillstånd och minskning av den belastning och de risker som äventyrar Östersjöns tillstånd. En stor betydelse har bland annat beredningen av EU:s havsstrategidirektiv, HELCOM:s handlingsprogram för skydd av Östersjön, som är under beredning, och de åtgärder som syftar till att effektivisera avloppsvattenhanteringen i S:t Petersburg. För att skydda kustnaturens mångfald arbetar man vid sidan om genomförandet av Natura 2000-nätverket internationellt för att ett ekologiskt enhetligt skyddsområdesnätverk för havs- och kustområdena ska kunna skapas på Östersjön och i Nordostatlanten i enlighet med vad som överenskommit i konventionerna om skydd av Nordostatlanten (OSPAR) och Östersjön (HELCOM) på ett ministermöte år 2003.

Samarbetet med grannstaterna inom hållbar förvaltning utvecklas.

Finland fortsätter att utveckla det pågående miljösamarbetet med Ryssland. Stödåtgärder till Ryssland fortsätts speciellt vad gäller reningen av avfallsvatten och förbättrandet av oljebekämpningsberedskapen. Finland strävar också efter att utveckla annat miljösamarbete inom vattenskyddet och den marina naturvården. EU:s finansieringsinstrument utnyttjas effektivt i finansieringen av projekt som förbättrar kustområdenas tillstånd och livskraft i Östersjöregionen.

Inom miljöförvaltningen utvecklas gränsvattensamarbetet och planering av vattenvården i det internationella vattenförvaltningsområde som gränsar till Östersjön (Torne älv) för att förbättra kustvattnens tillstånd. Om ett projekts miljöeffekter på Östersjön överskrider statsgränser, bedöms och utreds dess effekter på bland annat kustmiljön i samarbete med den andra staten i enlighet med den s.k. Esbokonventionen.

Det gränsöverskridande samarbetet mellan regioner och stater fortsätts och ökas för att främja handel, kultur och smidig trafik i kustområden. Bland annat utvecklingen av S:t Petersburgs metropolområde anses erbjuda betydande möjligheter till förbättrandet av Östersjöregionens konkur-

renskraft och stärkandet av dess ställning som en global aktör.

Det internationella forskningsarbetet i Östersjöregionen ökas.

Kustområdets tvärvetenskapliga universitet, högskolor och forskningsinstitutioner styr undervisning och forskning till det internationella samarbetet i forskning om Östersjöregionen för att skapa ett gemensamt kunskapsunderlag och öka växelverkan. De strävar också efter att öka forsknings- och studentutbytet mellan Östersjöns kustuniversitet och högskolor.

Forskarna, näringslivet och förvaltningen strävar efter att öka den samhälleliga verkningsfullheten hos nationella och internationella forskningsprojekt och andra projekt som rör kustområdet och ta deras resultat och rön effektivt i bruk. Aktörerna, myndigheterna och intressentgrupperna i Östersjöns kustområde främjar aktivt gemensamma forsknings- och utvecklingsprojekt i vilka de utnyttjar bland annat de möjligheter som EU:s regionala utvecklingsfond erbjuder.

Ytterligare information

- Tematisk strategi för skyddet och bevarandet av havsmiljön (2005/504/EG): <http://europa.eu.int/comm/environment/water/marine.htm>.
- Förslag till direktiv om ram för gemenskapens havsmiljöpolitik, (2005/505/EG): <http://europa.eu.int/comm/environment/water/marine.htm>.
- Baltic Marine Environment Protecting Commission (Helcom): www.helcom.fi.
- Helcom Recommendation 24/10: Implementation of Integrated Marine and Coastal Management of Human Activities in the Baltic Sea Area.
- Handlingsprogram för skydd av Östersjön (Helcom Baltic Action Plan): www.helcom.fi.
- Vision and Strategies around Baltic Sea, VASAB: www.vasab.org.pl.
- The Council of the Baltic Sea States, CBSS: www.cbss.st.
- An Agenda 21 for the Baltic Sea Region: www.baltic21.org.
- Convention on Environmental Impact Assessment in a Transboundary Context, Espoo 1991. (Esbokonventionen): www.unece.org/env/eia.
- Östersjöforskningsprogrammet BONUS: www.bonusportal.org.

7 Bedömning av strategins miljökonsekvenser

7.1

Strategins allmänna verkningar och den bakomliggande interaktionen

Denna strategi har utarbetats från de utgångspunkter som angetts i EU-rekommendationen om integrerad kustområdesförvaltning utgående från det finska kustområdets särdrag och juridiskt-administrativa förhållanden. En av miljöministeriet tillsatt bredbasig samarbetsgrupp har styrt utarbetandet av strategin under hela arbetet. Uppgifterna från separata bedömningar samt intressentgruppsseminarier i Uleåborg, Kotka, Åbo och Vasa har gett stöd till utarbetandet av strategin. I intressentgruppsseminarierna har de viktigaste aktörerna inom varje område kunnat diskutera och direkt framföra synpunkter, mål och behövliga åtgärder som grund för utarbetandet av strategin.

Den viktigaste utgångspunkten i rekommendationen och i Finlands nationella strategi är hållbar förvaltning av kusterna, varför strategins mål och åtgärder i hög grad beaktar kustmiljöns randvillkor. I strategin föreslås också uttryckliga åtgärder för att förbättra kustmiljöns tillstånd. Därför antas strategins miljöverkningar i allmänhet vara positiva, även om ökad livskraft och rekreativ användning också kan medföra skadliga verkningar för kustmiljön. När strategin genomförs antas dessa verkningar bli avhjälpna på lång sikt i och med att bland annat det ekosystembaserade tillvägagångssättet blir starkare och planeringen av kustområdesanvändningen utvecklas.

Det ökade nätverksbyggandet, samarbetet och den strategiska utvecklingen av kustnäringarna antas ha positiva ekonomiska verkningar i kustområ-

det. Med hjälp av strategin förbättras kustområdets sociala hållbarhet i och med att livskraften ökar, rekreativsmöjligheterna blir bättre och deltagandemöjligheterna betonas. Miljökonsekvenserna av genomförandet av Finlands kuststrategi har dessutom bedömts utvecklingsområdesvis och de har beaktats i beredningen av strategin. Ifall strategins centrala delar inte blir genomförda, försvåras den strategiska och integrerade analysen av Finlands kustområden och tillägnandet av principerna för integrerad förvaltning fördröjs i kustområdena. Då blir det också svårare att förbereda sig för framtidens utmaningar i hela kustområdet.

Bedömningsrapporten om kustområdesförvaltningen kan läsas sedan juni 2005 på miljöförvaltningens webbsidor på adressen www.miljo.fi, där alla har kunnat bekanta sig med strategins utgångspunkter och få information om beredningen av strategin. Också samarbetsgruppens sammansättning och promemoriorna från dess möten, uppgifter om beredningen av strategin samt promemoriorna om intressentgruppsseminariernas och viktiga expertmötenas program och innehåll har funnits till påseende på webbsidorna. Om beredningen har också informerats på svenska. Information har varit tillgänglig för allmänheten på webbsidorna och på miljöförvaltningens utbildningar och det har varit möjligt att ta kontakt med utarbetarna av strategin och framföra åsikter.

Strategins miljökonsekvenser enligt utvecklingsområde

Stärkande av kustperspektivet

Genom att fästa uppmärksamhet vid kustområdets särpräglade natur som övergångsområde mellan sjö och land samt genom att på ett integrerat sätt behandla aktiviteten vid kusterna stärker man det strategiska greppet i planeringen av användningen av kustområdena. Den strategiska planeringen och de därtill anknutna deltagandemöjligheterna ökar engagemanget för gemensamma mål bland aktörerna i området. Utarbetandet av en regional strategi och ett åtgärdsprogram för kusten underlättar koordineringen av olika användningstryck och fäster uppmärksamhet vid kustmiljöns tillstånd och de olika funktionernas konsekvenser samt vid deras sammanjämkning. Identifieringen av regionala särdrag, styrkor och problem hjälper att rikta åtgärderna i en önskad riktning. Den underlättar även förberedningen för och anpassningen till den kommande utvecklingen. Miljökonsekvenserna av en dylik helhetsbetonad planering är positiva på lång sikt. Ökad planmässighet i strandområdena underlättar bevarandet av fria stränder och riktar användningstrycken till områden som är mindre känsliga vad gäller naturvärden. Genom att förbereda sig för klimatförändringens verkningar kan man minska eventuella miljöskador och på lång sikt spara även ekonomiska resurser. Genom att öka samarbetet och interaktionen mellan myndigheter och invånare kan man förebygga motsägelsefyllda lösningar där miljöfrågorna eventuellt inte har beaktats tillräckligt.

Planläggningens miljökonsekvenser bedöms separerat i enlighet med markanvändnings- och bygglagen. På samma sätt gäller en allmän bedömnings-skyldighet av miljökonsekvenser för de planer och program som utarbetas av landskapsförbund och kommunala myndigheter.

Stärkande av kustområdets livskraft

Syftet med bedömning av kustområdets egna styrkor och utveckling av området på basis av dessa drag är att främja kustområdets livskraft. Detta uppfattas vara en nödvändig levnadsförutsättning för kustområdet. Det främsta syftet med ut-

vecklingsområdet är att främja den ekonomiska verksamheten i kustområdet. Med ökad planmässighet blir det lättare att anpassa den ekonomiska verksamheten till kustmiljöns krav. Stärkandet av levnadsförutsättningarna främjar också bevarandet av de kulturmiljöer som hör ihop med kustens traditionella näringar. I beredningen av en näringsstrategi utgående från kuststrategin följs den allmänna skyldigheten att bedöma planernas och programmens miljökonsekvenser.

I kuststrategin fäster man vikt vid det ekosystembaserade tillvägagångssättet och anknyter dess principer och sätt att verka nära ihop med i synnerhet sådant näringsutövande som baserar sig på utnyttjandet av naturresurser. Näringarna bedrivs på ett hållbart sätt med bästa tillgängliga teknik samt inom de gränser som kustens ekosystem tillåter. Det att aktörerna i kustområdet, såväl invånarna som näringsidkarna, blir medvetna om förutsättningarna för en hållbar förvaltning av kusten och om ekosystemens funktion är inte bara nyttigt för kustmiljön, utan även ekonomiskt förnuftigt på lång sikt.

Förstärkningen av näringar kan eventuellt leda till ökat byggande, livligare trafik och större användning av kusten, vilket påverkar kustnaturen. Till exempel tillbyggnaden av stränder och vägar orsakar förändringar i naturförhållandena, förbrukar naturtillgångar och kan på det viset utgöra hot mot kustens landskapsvärden och naturens mångfald. Olägenheterna kan minskas med bland annat omsorgsfull placeringsstyrning av funktioner och en bedömning av miljökonsekvenser. De kan också minska i och med teknologins utveckling.

Förbättrande av kustmiljöns tillstånd

Med åtgärder som syftar till att förbättra kustmiljöns tillstånd strävar man särskilt efter att påverka kustvattnens kvalitet genom att minska belastningen på vattnen. Åtgärderna syftar speciellt till att minska eutrofiering som är det största problemet inte bara för hela Östersjön utan även för kustvattnen.

Förslagen i strategin har i allmänhet en positiv inverkan på kustmiljöns tillstånd speciellt genom en bättre kontroll av eutrofieringen. Belastningen på Östersjön och kustvattnen minskar bland annat på grund av effektivare markanvändning, vattenskydd och lantbrukets miljöstödsystem. Ökad information om undervattensnaturens mångfald

förbättrar möjligheterna att uppnå och bevara en gynnsam skydds nivå för naturtyper och arter. Förberedning för miljöolyckor minskar risker för olyckor som är förödande för kustnaturen. Samtidigt blir även aktionsberedskapen i olycksfallssituationer bättre. Även bedömningen och beaktandet av kustlandskapen och kulturmiljöerna betonas. Därigenom förbättras möjligheterna att bevara skärgårds- och kusttrakternas typiska landskap och kulturarv.

Miljökonsekvenserna av handlingsprogrammet för skydd av Östersjön samt målprogrammet för vattenskyddet har bedömts i samband med utarbetandet av dessa program.

Utveckling av rekreativsmöjligheter

Genom att utreda behoven och utbudet av rekreativ användning av kustområdet utvecklas instrument för förbättrande av rekreativsmöjligheter och främjas samarbetet mellan aktörerna inom rekreativ användningen. Utredandet av behoven av och efterfrågan på rekreativ användning (pilotprojekt) hjälper att bedöma rekreativsmöjligheternas tillräcklighet i kustområdet. Klarläggandet av aktörernas ansvar effektiviserar åtgärderna och sparar resurser. Finansieringen bidrar till att säkerställa rekreativsområdenas tillräcklighet och kvaliteten på de underhållstjänster som är nödvändiga för kustnaturen.

Större rekreativ användning av naturen och ökad naturturism sliter den känsliga kustnaturen. Också storskaligt utnyttjande av allemansrätten kan leda till en försvagning av naturvärden speciellt i de kustområden som är utsatta för ett starkt användningstryck. Ökade behov av rekreativ användning kan orsaka tryck på att rikta användningen till områden med viktiga naturvärden. I strategin strävar man efter att utveckla rekreativsmöjligheterna hållbart och med respekt för kustens naturförhållanden. När rekreativ användningen ökar, kan användningens miljöanpassning säkerställas bland annat genom att förbättra naturvärden i rekreativsområden och öka miljömedvetenheten. Speciellt i tillväxtområden kan invånarnas trivsel ökas genom att se till att det finns tillräckligt med rekreativsmöjligheter.

Förbättrande av tillgången till information

Utredande av brister i informationen hjälper att rikta forskningen till de områden om vilka det behövs mest information för att förbättra kustens tillstånd. Ökad information om bland annat undervattensnaturen är nödvändigt för att säkerställa skyddet av kustens naturtyper och arter. Genom att förbättra uppföljningen och informationens tillämpningsbarhet förbättras medvetenheten om kustens naturförhållanden och biodiversitet. Denna information kan utnyttjas av forskningen och kustens näringsidkare och öka den allmänna miljömedvetenheten. Uppföljningen av strategin för integrerad kustområdesförvaltning effektiviserar hela strategin och hjälper att styra verksamheten i en riktning som är gynnsammare för kustens tillstånd.

Ökad hållbar användning av kustområden och bättre kännedom om den inom utbildning och forskning anses ha en mycket viktig och positiv beteendestyrande effekt. På lång sikt anses denna effekt bli allt viktigare för kustmiljön. Ett bättre kunskapsunderlag effektiviserar engagemanget och främjar den strategiska planeringen av kustområdesanvändningen. Även kvaliteten på beslutsfattandet om kustområdet förbättras genom ökad information. Därtill främjar förstärkningen av myndigheternas gemensamma kunskapsunderlag och bland annat bättre tillgång till geografisk information växelverkan mellan myndigheterna och gör det lättare att sprida information om kustmiljön, öka åtgärdernas följdriktighet och inrikta dem effektivare.

Stärkande av samarbetet i Östersjöregionen

Ökat samarbete mellan Östersjöns kuststater inom den integrerade förvaltningen förbättrar utbytet av information om kustområden, ökar informationen om Östersjöns tillstånd och hjälper att inrikta åtgärderna för skydd av Östersjön rätt.

Skapandet av en gemensam vilja hos Östersjöregionens internationella aktörer och betonandet av Östersjöns betydelse gör det lättare att fokusera åtgärder som syftar till att förbättra tillståndet i Östersjöns vatten. Fortsatt utveckling av miljösamarbetet med Ryssland samt annat samarbete i närområdena kommer sannolikt att förbättra vattnets och kustmiljöns tillstånd i Finska viken. Östersjö-

regionens utveckling och ökande konkurrenskraft kommer emellertid att också leda till skadliga miljöverkningar, såsom ökad trafik och allt större utnyttjande av Östersjöns naturtillgångar och användning av kustområdet. Dessa verkningar försöker man hålla i styr genom att utveckla den integrerade förvaltningen, uppfylla de internationella förpliktelserna och sköta om utvecklingsarbetet i anknytning till Östersjöns tillstånd.

PRESENTATIONSBLAD

Utgivare	Miljöministeriet Markanvändningsavdelningen	Datum Maj 2006		
Författare	Johanna Hanhijärvi			
Publikationens titel	Hållbart på kusten, Finlands kuststrategi			
Publikationsserie och nummer	Miljön i Finland 15sv/2006			
Publikationens tema	Naturtillgångar			
Publikationens delar/ andra publikationer inom samma projekt	Finlands kuststrategi, Bedömningsdel. Miljön i Finland 10sv/2006			
Sammandrag	<p>År 2002 gav Europaparlamentet och rådet en rekommendation om integrerad kustområdesförvaltning med vilken man drar upp enhetliga riktlinjer för styrning av kustområdesanvändning och dess utvecklingsbehov för hela unionen. Finlands kuststrategi har utarbetats för att verkställa rekommendationen på det nationella planet.</p> <p>Trots goda styrmedel ser kustområdets tillstånd allt mera oroväckande ut. Vattenkvaliteten och naturens mångfald utvecklas i en sämre riktning. Bebyggelsen och näringsverksamheten på kusten ökar men å andra sidan minskar möjligheterna att idka traditionella näringar. Olycksriskerna på havsområdet växer och även översvämningar och stormar blir kraftigare som en följd av klimatförändringen.</p> <p>I Finlands kuststrategi presenteras medel för att svara på dessa utmaningar. Syftet är att öka kustområdets livskraft och förbättra miljöns kvalitet med hjälp av sådana befintliga styrmedel som bäst lämpar sig för integrerad förvaltning. Strategin lyfter fram kustområdet som en enhetlig funktionell helhet, vars utveckling försätter följdriktiga och sammanpassade åtgärder.</p>			
Nyckelord	Kuststrategi, kustområde, kust, integrerad kust förvaltning			
Finansiär/ uppdragsgivare	Miljöministeriet			
	ISBN 952-11-2265-X (hft.)	ISBN 952-11-2266-8 (PDF)	ISSN 1238-7312 (print)	ISSN 1796-1637 (online)
	Sidantal 60	Språk Svenska	Offentlighet Offentlig	Pris (inneh. moms 8 %)
Beställningar/ distribution	Edita Publishing Ab, Kundservice, PB 800, FI-00043 EDITA tel. +358 20 450 05, telefax +358 20 450 2380, e-mail: asiakaspalvelu.publishing@edita.fi www.edita.fi/netmarket			
Förläggare	Miljöministeriet			
Tryckeri/tryckningsort och -år	Edita Prima Ab, Helsingfors 2006			

KUVAILEHTI

Julkaisija	Ympäristöministeriö Alueidenkäytön osasto			Julkaisu-aika Toukokuu 2006
Tekijä(t)	Johanna Hanhijärvi			
Julkaisun nimi	Hållbart på kusten, Finlands kuststrategi (Kestävästi rannikolla, Suomen rannikkostrategia)			
Julkaisusarjan nimi ja numero	Suomen ympäristö 15sv/2006			
Julkaisun teema	Luonnonvarat			
Julkaisun osat/ muut saman projektin tuottamat julkaisut	Finlands kuststrategi, Bedömningsdel. Miljön i Finland 10sv/2006 (Suomen rannikkostrategia, Arviointiraportti. Suomen ympäristö 10sv/2006)			
Tiivistelmä	<p>Euroopan parlamentti ja neuvosto antoivat 2002 rannikkoalueiden yhdenmättyä käyttöä ja hoitoa koskevan suosituksen, jolla linjataan rannikkoalueiden käytön ohjausta ja sen kehittämistarpeita yhtenäisesti koko unionia koskien. Suomen rannikkostrategia on laadittu suosituksen kansallista toimeenpanoa varten.</p> <p>Hyvistä ohjauskeinoista huolimatta rannikkoalueen tila näyttää yhä huolestuttavammalta. Veden laatu ja luonnon monimuotoisuus kehittyvät huonompaan suuntaan. Rannikon asutus ja elinkeinotoiminta lisääntyvät mutta toisaalta perinteisten elinkeinojen harjoittamismahdollisuudet kapenevat. Merialueen onnettomuusriskit kasvavat ja myös tulvat ja myrskyt voimistuvat ilmastomuutoksen seurauksena.</p> <p>Suomen rannikkostrategiassa esitetään keinoja vastata näihin haasteisiin. Tavoitteena on rannikkoalueen elinvoiman lisääminen ja ympäristön laadun parantaminen jo olemassa olevien, sekä yhdenmättyyn käyttöön ja hoitoon parhaiten soveltuvien ohjauskeinojen avulla. Strategia nostaa esiin rannikkoalueen yhtenäisenä toiminnallisena kokonaisuutena, jonka kehittäminen edellyttää johdonmukaisia ja yhteen sovitettuja toimenpiteitä.</p>			
Asiasanat	Rannikkostrategia, rannikkoalue, rannikko, yhdenmätty käyttö ja hoito			
Rahoittaja/ toimeksiantaja	Ympäristöministeriö			
	ISBN 952-11-2265-X (nid.)	ISBN 952-11-2266-8 (PDF)	ISSN 1238-7312 (pain.)	ISSN 1796-1637 (verkkoj.)
	Sivuja 60	Kieli ruotsi	Luottamuksellisuus julkinen	Hinta (sis. alv 8 %)
Julkaisun myynti/ jakaja	Edita Publishing Oy, Asiakaspalvelu, PL 800, 00043 EDITA puh. 020 450 05, telefax 020 450 2380, sähköposti: asiakaspalvelu.publishing@edita.fi www.edita.fi/netmarket			
Julkaisun kustantaja	Ympäristöministeriö			
Painopaikka ja -aika	Edita Prima Oy, Helsinki 2006			

DOCUMENTATION PAGE

<i>Publisher</i>	Ministry of the Environment Land Use Department		<i>Date</i> May 2006	
<i>Author(s)</i>	Johanna Hanhijärvi			
<i>Title of publication</i>	Hållbart på kusten, Finlands kuststrategi (Sustainable coasts, Finnish Coastal Zone Strategy)			
<i>Publication series and number</i>	The Finnish Environment 15sv/2006			
<i>Theme of publication</i>	Natural Resources			
<i>Parts of publication/ other project publications</i>	Finlands kuststrategi, Bedömningsdel. Miljön i Finland 10sv/2006 (Finnish Coastal Zone Strategy, assessment section. The Finnish Environment 10sv/2006)			
<i>Abstract</i>	<p>The European Parliament and Council issued a recommendation in 2002 on integrated use and management of coastal zones, outlining the policy on control of coastal zone use and its developmental needs in an integrated manner across the whole Union. The Finnish Coastal Zone Strategy was prepared for the purpose of national implementation of the recommendation.</p> <p>In spite of good management methods, the state of the coastal zone gives increasing cause for concern. Water quality and natural diversity are changing for the worse. Population and business activity on the coast are growing, but on the other hand opportunities for practising traditional means of livelihood are diminishing. Accident risks in maritime areas are increasing and floods and storms are also becoming stronger as a consequence of climate change.</p> <p>The Finnish Coastal Zone Strategy proposes means of responding to these challenges. The aim is to increase vitality of coastal areas and to improve the quality of the environment through both already existing management methods and those best suited to integrated use and care. The Strategy emphasises the coastal zone as an integrated functional entity, the development of which requires appropriate and mutually compatible measures.</p>			
<i>Keywords</i>	Coastal Zone Strategy, coastal area, coast, integrated coastal management			
<i>Financier/ commissioner</i>	Ministry of the Environment			
	ISBN 952-11-2265-X (pbk.)	ISBN 952-11-2266-8 (PDF)	ISSN 1238-7312 (print)	ISSN 1796-1637 (online)
	<i>No. of pages</i> 60	<i>Language</i> Swedish	<i>Restrictions</i> Public	<i>Price (incl. tax 8 %)</i>
<i>For sale at/ distributor</i>	Edita Publishing Ltd. P.O. Box 800, FI-00043 EDITA tel. +358 20 450 05, telefax +358 20 450 2380, e-mail: asiakaspalvelu.publishing@edita.fi www.edita.fi/netmarket			
<i>Financier of publication</i>	Ministry of the Environment			
<i>Printing place and year</i>	Edita Ltd. Helsinki 2006			

Med den ökade användningen av kustområdena ökar också behovet av att sköta om kustmiljöns tillstånd och bevara naturens mångfald. Utmaningar ställs också av förberedningen för klimatförändringens effekter och de risker som den ökade sjötrafiken medför.

Med den nationella kuststrategin strävar man efter att stärka kustområdets livskraft, motarbeta försämring av dess tillstånd och förbereda sig för de värsta hoten och olyckorna.

Kuststrategin lyfter fram kustområdet som en särpräglad och mångformig helhet som består av vatten- och landområden och vars hållbara förvaltning förutsätter följdriktighet och koordinering av åtgärder.

YMPÄRISTÖMINISTERIÖ
MILJÖMINISTERIET
MINISTRY OF THE ENVIRONMENT

Försäljning: Edita Publishing Ab
PB 800, FI-00043 EDITA
Kundservice: telefon +358 20 450 05, fax +358 20 450 2380
Edita-bokhandeln i Helsingfors:
Annegatan 44, telefon +358 20 450 2566

ISBN 952-11-2265-X (hft.)

ISBN 952-11-2266-8 (PDF)

ISSN 1238-7312 (print)

ISSN 1796-1637 (online)